

Evaluatierapport

Leidse Gelijke Kansen Aanpak 2024-2026

April 2026

Inhoud

Samenvatting	4
Inleiding	5
Actielijn 1: Kinderen en jongeren en hun omgeving maken geïnformeerd gebruik van het Leidse aanbod	6
<i>Actie 1.1: Inzetten brugfunctionarissen in het primair onderwijs</i>	6
1.1.1 Doel	6
1.1.2 Inspanningen	6
1.1.3 Opbrengsten	8
1.1.4 Reflectie	10
<i>Actie 1.2: Het Leidse onderwijsaanbod kenbaar maken bij alle Leidse inwoners</i>	13
1.2.1 Doel	13
1.2.2 Inspanningen	13
1.2.3 Opbrengsten	14
1.2.4 Reflectie	15
<i>Actie 1.3: Kinderen en jongeren nieuwe ervaringen laten opdoen (sociaal kapitaal vergroten)</i>	16
1.3.1 Doel	16
1.3.2 Inspanningen	16
1.3.3 Opbrengsten	18
1.3.4 Reflectie	18
Actielijn 2: Professionals weten elkaar en het Leidse aanbod te vinden en voelen zich gesterkt in de gezamenlijke gelijke kansen-opgave	20
<i>Actie 2.1: In kaart brengen wat Leiden te bieden heeft op het gebied van onderwijs en armoede</i>	20
2.1.1 Doel	20
2.1.2 Inspanningen	20
2.1.3 Opbrengsten	21
2.1.4 Reflectie	21
<i>Actie 2.2: Ontmoeting en verbinding van professionals faciliteren en vereenvoudig-suggesties ophalen</i>	22
2.2.1 Doel	22
2.2.2 Inspanningen	22
2.2.3 Opbrengsten	24
2.2.4 Reflectie	25
<i>Actie 2.3: Samenhang aanbrengen in de gelijke kansen-opgave onderwijs/armoede</i>	26
2.3.1 Doel	26
2.3.2 Inspanningen	26
2.3.3 Opbrengsten	27
2.3.4 Reflectie	29
Actielijn 3: Terugdringen van institutionele oorzaken van kansenongelijkheid	31
<i>Actie 3.1: Onderzoek naar onderwijssegregatie</i>	31
3.1.1 Doel	31
3.1.2 Inspanningen	31
3.1.3 Opbrengsten	32
3.1.4 Reflectie	33
<i>Actie 3.2: Agenderen van institutionele oorzaken van kansengelijkheid in het onderwijssysteem</i>	35
3.2.1 Doel	35
3.2.2 Inspanningen	35

3.2.3 Opbrengsten	37
3.2.4 Reflectie	37
<i>Actie 3.3: Kloof tussen leef- en systeemwereld verkleinen</i>	38
3.3.1 Doel	38
3.3.2 Inspanningen	38
3.3.3 Opbrengsten	39
3.3.4 Reflectie	40
Hoofdstuk 4 Reflectie en aanbevelingen	42
4.1 Reflectie algemeen	42
4.2 Aanbevelingen algemeen	43
4.3 Aanbevelingen voortkomend uit actielijn 1	44
1.1 Inzetten van brugfunctionarissen in het primair onderwijs	44
1.2 Het Leidse onderwijsaanbod kenbaar maken bij alle Leidse inwoners	45
1.3 Kinderen en jongeren nieuwe ervaringen laten opdoen (sociaal kapitaal vergroten)	45
4.4 Aanbevelingen voortkomend uit actielijn 2	45
2.1 In kaart brengen wat Leiden te bieden heeft op het gebied van onderwijs en armoede	45
2.2 Ontmoeting en verbinding van professionals faciliteren	46
2.3 Samenhang aanbrengen in de gelijke kansen-opgave onderwijs/armoede tot 27 jaar	46
4.5 Aanbevelingen voortkomend uit actielijn 3	46
3.1 Onderzoek naar segregatie in het Leidse onderwijs	46
3.2 Agenderen van institutionele oorzaken van kansenongelijkheid in het onderwijssysteem	47
3.3 Ophalen van ervaringskennis en kloof tussen leefwereld, praktijk en beleid verkleinen	47
Hoofdstuk 5 Realisatie middelen Leidse Gelijke Kansen Aanpak	48
Bijlage 1 Verantwoording wijze van evaluatie	49
Bijlage 2 Brief Bestuurlijke Kerngroep	50

Samenvatting

Eind 2023 stelde de gemeenteraad de Leidse Visie Gelijke Kansen vast. Deze visie werd vertaald in een driejarig uitvoeringsplan: de Leidse Gelijke Kansen Aanpak voor de periode 2024–2026, met een totaalbudget van €1,8 miljoen. Het college evalueert de aanpak tussentijds om de raad te informeren over de behaalde resultaten in de eerste twee jaar.

De aanpak richt zich op kinderen en jongeren tot 27 jaar in Leiden en hun omgeving, vanuit een integrale benadering van de beleidsterreinen onderwijs en armoede. De nadruk heeft in de eerste twee jaar sterk gelegen op het jonge kind, in lijn met de wens van het onderwijsveld om zo vroeg mogelijk het grootste verschil te maken.

De Leidse Gelijke Kansen Aanpak is opgebouwd rond drie actielijnen, elk met drie concrete inspanningen:

- **Actielijn 1 – Kinderen, jongeren en hun omgeving maken geïnformeerd gebruik van het Leidse aanbod:** kinderen, jongeren en ouders bereiken en ondersteunen via brugfunctionarissen, schoolkeuzevoorlichting en het vergroten van sociaal kapitaal.
- **Actielijn 2 – Professionals weten elkaar en het Leids aanbod te vinden en voelen zich gesteerd in de gezamenlijke gelijke kansen-opgave:** professionals verbinden, aanbod inzichtelijk maken en samenhang aanbrengen in de gelijke kansen-opgave onderwijs en armoede.
- **Actielijn 3 – In Leiden dringen we institutionele oorzaken van kansenongelijkheid terug:** onderzoek naar onderwijssegregatie, ervaringsverhalen ophalen en agenderen, en de kloof tussen beleid en praktijk verkleinen.

Deze kwalitatieve evaluatie is uitgevoerd door middel van interviews, individueel of in groepsverband, met betrokkenen per actielijn en specifieke inspanningen per actielijn. Ook werd een vragenlijst uitgezet en is gebruik gemaakt van een groepsbijeenkomst Kansrijk Onderwijs Leiden om professionals in Leiden te kunnen bevragen.

De drie actielijnen en negen inspanningen vormen de wijze waarop het evaluatierapport is ingedeeld. Elk hoofdstuk gaat in op een actielijn met per paragraaf een inspanning. De actielijnen en inspanningen zijn inhoudelijk divers van aard en ook de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering is verschillend. De meeste inspanningen zijn uitgevoerd of in uitvoering, een enkele inspanning is in de opstartfase. De aanpak loopt nog tot en met december 2026 en alle inspanningen worden uitgevoerd voor het einde van de looptijd.

Op basis van deze evaluatie wordt gereflecteerd op de stand van zaken en vooruitgekeken naar de komende periode met aanbevelingen. De uitvoering van enkele aanbevelingen reikt verder dan de huidige looptijd. Voor de periode vanaf 2027 is nadere besluitvorming door de raad nodig.

Inleiding

Eind 2023 heeft de gemeenteraad de Leidse Visie Gelijke Kansen vastgesteld. Deze visie is vervolgens vertaald in een aantal concrete actielijnen en inspanningen in een uitvoeringsplan, de Leidse Gelijke Kansen Aanpak, voor de periode 2024 tot en met 2026. Vanuit deze visie wil Leiden gelijke kansen creëren voor kinderen en jongeren in de stad om hun talenten te ontwikkelen en zich optimaal te ontwikkelen.

Uitgangspunten

De uitgangspunten van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak zijn:

- Een integrale aanpak vanuit de beleidsterreinen onderwijs en armoede;
- Focus op kinderen, jongeren (tot 27 jaar) in Leiden en hun omgeving;
- Focus op het verminderen van de institutionele oorzaken van kansenongelijkheid;
- Werkend vanuit vindplaatsenbeleid in plaats van klassiek doelgroepenbeleid of focuswijken;
- Ongelijk investeren, daar waar voor kinderen en jongeren de achtergrond of situatie hun talentontwikkeling in de weg staat.

Doel van de evaluatie

In deze kwalitatieve evaluatie is op een rij gezet wat er is gebeurd en bereikt in de eerste twee jaar van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak. Het college evalueert de Leidse Gelijke Kansen Aanpak tussentijds om de gemeenteraad nu al te kunnen informeren over de aanzienlijke resultaten die tot dusver zijn geboekt. Het uitvoeringsplan bestaat uit drie actielijnen met in totaal negen actiepunten met inspanningen, zie de onderstaande figuur:

De drie actielijnen en negen inspanningen vormen de wijze waarop het evaluatierapport is ingedeeld. Elk hoofdstuk gaat in op een actielijn met per paragraaf een inspanning. De actielijnen en inspanningen zijn inhoudelijk divers van aard en ook de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering is verschillend. De meeste inspanningen zijn uitgevoerd of in uitvoering, een enkele inspanning is in de opstartfase. De aanpak loopt nog tot en met december 2026 en alle inspanningen worden uitgevoerd voor het einde van de looptijd.

Actielijn 1: Kinderen en jongeren en hun omgeving maken geïnformeerd gebruik van het Leidse aanbod

De eerste actielijn in de Leidse Gelijke Kansen Aanpak bestaat uit de volgende drie acties en inspanningen:

1. Inzetten van brugfunctionarissen in het primair onderwijs
2. Het Leidse onderwijsaanbod kenbaar maken bij alle inwoners
3. Kinderen en jongeren nieuwe ervaringen laten opdoen (sociaal kapitaal)

Overkoepelend aan deze drie acties en inspanningen is dat ze betrekking hebben op het stimuleren van gebruik van (bestaand) aanbod voor ouders, kinderen en jongeren.

Actie 1.1: Inzetten brugfunctionarissen in het primair onderwijs

De brugfunctionaris werkt vanuit de vindplaats basisschool en biedt laagdrempelige hulp aan ouders, waarmee zij hen de weg bieden naar datgeen dat Leiden te bieden heeft, zoals de gemeentelijke regelingen. Begin 2026 zijn er op vijftien basisscholen in Leiden brugfunctionarissen werkzaam. Deze evaluatie is uitgevoerd door middel van interviews met partijen die samenwerken met de brugfunctionarissen, een vragenlijst onder schoolleiders en een groepsgesprek met brugfunctionarissen. In bijlage 1 staat welke partijen zijn geïnterviewd.

1.1.1 Doel

Het concept van de brugfunctionaris werd meer dan 10 jaar geleden overgenomen vanuit Gent (België) door de gemeente Groningen. In Leiden is door JES Rijnland al vooruitgelopen op deze nieuwe functie door middel van een pilot op zes basisscholen in Leiden, Katwijk en Leiderdorp met gezinsconsulenten (deze functie heet nu brugfunctionaris), die plaatsvond in het schooljaar 2022/2023. Onderzoekers hebben tijdens deze pilot flankerend onderzoek¹ uitgevoerd naar de invulling en ontwikkeling van de nieuwe functie van brugfunctionaris. De conclusies en aanbevelingen uit dit onderzoek zijn in Leiden als vertrekpunt genomen voor de doorontwikkeling van de functie van brugfunctionaris.

1.1.2 Inspanningen

Subsidieregelingen: landelijk én vanuit gemeente Leiden

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft begin 2024 een landelijke subsidieregeling 'brugfunctionaris' opgezet. Scholen konden deze subsidie vanaf januari 2024 aanvragen voor de drie schooljaren 2024-2025, 2025-2026 en 2026-2027. Het bevoegd gezag en de school(vestiging) mogen volgens deze landelijke regeling zelf bepalen hoe ze de brugfunctie willen inrichten, zolang de inzet van de brugfunctie bijdraagt aan het doel van de subsidieregeling.

Het rijk kende deze subsidie toe aan de onderwijskansenscholen, scholen met de grootste groep leerlingen met kans op een achterstand. Door het hanteren van deze wegingscijfers vielen scholen die ook te maken hebben met achterstand of armoede, maar net de betreffende drempel niet halen, tussen wal en schip. De gemeente Leiden is daarom overgegaan tot het zelfstandig financieren van scholen die aangaven dezelfde problematiek te kennen, een landelijke aanvraag indienden maar afgewezen werden voor de rijkssubsidie. Uiteraard werden de scholen gevraagd dit in hun aanvraag onderbouwen.² Het college heeft in 2024 de

¹ Samen bruggen bouwen. Gezinsconsulenten als verbinders tussen gezin, wijk en (voor)school. Regionale kenniswerkplaats SAMEN, Den Haag, 2023.

² De aanvraag van scholen voor de lokale subsidie moest een omschrijving bevatten van de populatie ouders en kinderen op school en de uitdagingen die daarbij horen, ondersteund door de schoolweging, het spreidingscijfer en de achterstandsscore.

subsidieregeling ‘Inzet Brugfunctionaris Leiden’ vastgesteld (WAJ 13-2024) waarmee scholen voor twee schooljaren (2024-2025 en 2025-2026) subsidie konden krijgen voor het aanstellen van een brugfunctionaris. In maart 2026 is een aangepaste subsidieregeling door het College vastgesteld (WAJ-1496-2026) om continuïteit te kunnen borgen voor het schooljaar 2026-2027, in lijn met de rijkssubsidie die voor drie schooljaren werd vastgesteld.³

Opdrachtverstrekking projectleider ‘Inbedding Leidse brugfunctionaris’

De gemeente heeft ervoor gekozen JES Rijnland de opdracht te verstrekken als projectleider ‘inbedding Leidse brugfunctionaris’ op te treden en zo vanaf schooljaar 2024-2025 te werken aan de organisatie van de doorontwikkeling, positionering en inbedding van de Leidse brugfunctionarissen. Dit geldt voor alle scholen die gebruik maken van de landelijke én de lokale subsidieregeling. De projectleider communiceert met het hele Leidse team brugfunctionarissen, organiseert intervisie en kennisdeling (lokaal en landelijk). Ook voert de projectleider inhoudelijke evaluatiegesprekken met de betrokkenen per school, zowel bij de grotere schoolbesturen als bij de aangesloten éénpitters. Via <https://www.jesrijnland.nl/programma-professionals/de-brugfunctionaris/> deelt JES Rijnland informatie over hun rol en taak bij het inbedden van de Leidse brugfunctionaris.

Gemeente voert regie

Gemeente Leiden voert regie op de inbedding van de Leidse brugfunctionaris binnen de sociale kaart. De gemeente ondersteunt en stuurt financieel en inhoudelijk op projectleiding ‘inbedding Leidse brugfunctionaris’ en kennisdeling⁴, werkt als institutioneel *community builder* en zorgt dat het Leidse brede onderwijsveld, inclusief de partijen rondom het onderwijs, goed op de hoogte zijn van de rol van de brugfunctionaris. De gemeente voert overleg met de bestuurders en schoolleiders, bezoekt scholen en legt verbindingen in de wijken (wijkregisseurs, maar ook bijvoorbeeld buurtontmoetingsplekken).

Er werd een brochure ontwikkeld welke actief werd verspreid onder professionals in Leiden. Via blogs op *social media* en via onderwijsindeidseregio.nl krijgt men een beeld van de werkzaamheden. Gemeente Leiden communiceert actief de lijst met actieve brugfunctionarissen intern en extern zodat de lijnen naar de brugfunctionaris zo kort mogelijk zijn.

Ontwikkelgroep ‘Inbedding Leidse brugfunctionaris’

Bij de start van de brugfunctionarissen is op initiatief van de gemeente ook een ontwikkelgroep ‘inbedding Leidse brugfunctionarissen’ in het leven geroepen. Voorzitter van deze ontwikkelgroep is de gemeente, de projectleider heeft de rol van secretaris en is verantwoordelijk voor de inhoudelijke agenda. In deze ontwikkelgroep zitten de organisaties die vanuit verschillende expertises regelmatig te maken hebben met de brugfunctionaris: JES Rijnland, de gemeente zelf, het Sociaal wijkteam, de Jeugdteams, de Jeugdgezondheidszorg, het Jeugd- en jongerenwerk van SOL en de schoolbesturen PROO en SCOL. De ontwikkelgroep werkt gezamenlijk aan inbedding van de brugfunctionaris in de Leidse sociale kaart en praktijk.

Bij wie zijn brugfunctionarissen in dienst?

Eerst verliep de inhuur van brugfunctionarissen in Leiden via JES Rijnland. Toen de rijksoverheid met de landelijke subsidieregeling kwam voor brugfunctionarissen en die subsidie rechtstreeks aan scholen ging uitbetalen, konden scholen kiezen of ze een brugfunctionaris wilden inhuren

³ Alleen op de Tweemaster en de Zijlwijkschool werkt pas sinds schooljaar 2025/2026 een brugfunctionaris, in 2024/2025 was daar sprake van vacatures die niet konden worden vervuld.

⁴ Gemeente Leiden financiert scholing en intervisie (verzorgd door Hogeschool Leiden) voor alle Leidse brugfunctionarissen.

vanuit JES Rijnland of dat ze zelf een brugfunctionaris wilden aanstellen. Zoals eerder vermeld, moest een school ervoor instaan dat de brugfunctionaris voldoet aan de kwaliteitseisen zoals beschreven in de lokale subsidieregeling. Vijf van de vijftien scholen hebben ervoor gekozen zelf iemand aan te stellen (ook wel een onafhankelijk brugfunctionaris genoemd). De andere tien scholen maken gebruik van een brugfunctionaris die in dienst is van JES Rijnland. Het aantal uren dat brugfunctionarissen werken, verschilt van school tot school: van minimaal 8 tot maximaal 24 uur per week.

1.1.3 Opbrengsten

Meerwaarde van brugfunctionaris volgens schoolleiders

Vrijwel alle schoolleiders zijn erg blij met de komst van de brugfunctionarissen. Op de vraag: zou u de brugfunctionarissen op school structureel willen behouden (als dat mogelijk is), antwoorden tien van de elf schoolleiders die de vragenlijst hebben ingevuld eenduidig positief met 'ja'.

De meerwaarde die schoolleiders ervaren komt onder andere voort uit de ontlasting die de brugfunctionaris biedt aan andere functies op de school, zoals de intern begeleider (IB'er)⁵, leerkrachten of soms ook bij de schoolleider, zie de onderstaande voorbeelden:

Schoolleider: 'Voorheen was het creëren van de juiste randvoorwaarden zeer tijdrovend. Denk aan bijvoorbeeld de stappen rondom het aanmelden van een leerling op een VO-school. Dit is digitaal, dit moet in één week en is zeer talig. Het kostte veel tijd om ouders hierin te begeleiden. Daarnaast is het aanschrijven van fondsen of andere initiatieven om financiële beperkingen bij gezinnen te ondersteunen zeer tijdrovend. Dit deed ik als directeur. Op leerlingniveau kost het veel tijd om zaken te regelen zoals fietsen, brillen of een bureau. Dit doet nu de brugfunctionaris. Een gezin dat voor het eerst naar de logopedist gaat weet niet altijd hoe een praktijk te vinden. Voorheen tekende ik kaarten uit om de ouder te ondersteunen om het kind naar logopedie te kunnen laten gaan. Dit lijken eenvoudige dingen, maar voor sommigen zijn dit juist de obstakels in het dagelijks leven, terwijl deze kinderen juist deze vorm van ondersteuning nodig hebben.'

Het type ondersteuning dat wordt gegeven

Uit de evaluatie van de eerdere pilot van JES Rijnland met gezinsconsulenten kwamen de onderstaande verschillende typen ondersteuning naar voren die brugfunctionarissen bieden:

1. Ondersteuning op het leefgebied financiën/armoede door doorverwijzingen (bijvoorbeeld laptop voor kind aanvragen, fiets of bed voor kinderen, verwijzing naar voedselbank, sinds kort ook de Sleutelpas)
2. Opvoed- en opgroeiondersteuning, met bijvoorbeeld onderwerpen als zindelijkheid, ochtendroutine en omgaan met een kind dat niet naar school wil, opvoeden in een scheidingssituatie.
3. Ondersteuning bij taalontwikkeling kinderen, waaronder omgaan met meertaligheid thuis, leesondersteuning van kinderen en naar de bibliotheek.
4. Doorverwijzen van ouders naar andere vormen van hulp en ondersteuning (bijvoorbeeld alle activiteiten die worden georganiseerd in de Sociaal basis, vragen over Wmo, PGB, laaggeletterd of behoefte aan taalles van ouders).
5. Wegwijs maken van ouders op school, zoals hoe gaat ziekmelden, wanneer moet de gymtas mee?

⁵ Een intern begeleider is verantwoordelijk voor het zorgbeleid op de basisschool en coördineert de ondersteuning voor leerlingen die extra hulp nodig hebben. Daarbij helpt de intern begeleider leraren en is hij of zij vaak aanspreekpunt voor ouders. De precieze invulling van deze functie verschilt per school.

6. Driehoeksgesprekken, waarbij de brugfunctionaris aansluit bij gesprekken tussen ouders en school.

Deze indeling in taken klopt nog steeds met de dagelijkse praktijk, zowel volgens de brugfunctionarissen, volgens de schoolleiders, als volgens de oud-projectleider van JES Rijnland (die zelf ook brugfunctionaris was). Schoolleiders en brugfunctionarissen benoemen de beperkte beheersing van het Nederlands van ouders op een aantal scholen als een aandachtspunt, evenals de ondersteuning die ouders nodig hebben wat betreft het meedraaien in en begrijpen van de deze (sterk gedigitaliseerde) maatschappij. Dit speelt overigens niet alleen bij anderstaligen, maar ook bij sommige gezinnen van Nederlandse komaf die laaggeletterd zijn.

Schoolleider: 'De brugfunctionaris wordt onder andere ingezet voor de huisbezoeken aan nieuwe kleuters. Hier zit een grote ontlasting voor de collega's in de kleuterbouw.'

Schoolleider: 'Doordat de brugfunctionaris met ouders in gesprek kan en ouders kan helpen bij hun vragen, kunnen de leraren en intern begeleiders zich focussen op hun basistaak. Hierdoor worden zij niet meer benaderd met dit soort vragen, maar stappen de ouders af op onze brugfunctionaris.'

Uit landelijk vragenlijstonderzoek onder basisscholen mét en zonder brugfunctionaris komt ook ontlasting van leerkrachten en de schoolleiding naar voren als een positief resultaat van deze nieuwe functie.

Verder zien de schoolleiders positieve effecten als het gaat om het signaleren van problemen in het gezin en het positieve resultaat van de hulp van een brugfunctionaris voor ouders.

Schoolleider: 'Getraumatiseerde mensen worden ondersteund. De brugfunctionaris vormt een klankbord voor ouders waardoor de problematiek soms even zakte. Brugfunctionarissen hebben andere aanvullende gezinsgerichte Sociaal kennis dan ons onderwijspersoneel. Problematieken binnen gezinnen worden eerder gesignaleerd.'

Schoolleider: 'We kunnen nu gezinnen ondersteunen die moeizaam mee kunnen komen, waardoor zij het onderwijsproces beter begrijpen en hun kinderen beter kunnen ondersteunen. Daarnaast hebben we als school steeds beter in beeld waar en welke ondersteuning nodig is, doordat de brugfunctionaris bij de ouders thuiskomt. We kunnen hierdoor gerichtere hulp inzetten, dat weer ten goede komt aan de ontwikkeling van het kind.'

Schoolleider: 'Zonder brugfunctionaris zouden wij nooit zo'n grote ouderbetrokkenheid hebben. Zij staat zo in verbinding met ouders en helpt ze op allerlei gebieden. Daar zouden wij als directie of IB nooit tijd voor hebben.'

Schoolleider: 'Vaak heerst er een behoorlijke taboe op het vragen van hulp. Wij zien, sinds de invoering van de brugfunctionaris, ineens gezinnen in beeld komen waar eerder ogenschijnlijk geen ondersteuning voor nodig was. De ondersteuning van deze gezinnen draagt bij aan het welzijn binnen het gezin en heeft een positieve impact op de leerlingen.'

Meerwaarde volgens samenwerkingspartners

Alle organisaties in de ontwikkelgroep benoemen de laagdrempeligheid van de functie van brugfunctionaris voor ouders als meerwaarde, naast een betere signaleringsfunctie van eventuele problemen in een gezin. De directeur van het Sociaal wijkteam Leiden ziet als

belangrijke meerwaarde dat de brugfunctionaris in principe een bredere doelgroep in contact kan brengen met het Sociaal wijkteam, vooral doelgroepen die niet zo snel vanuit zichzelf naar het Sociaal wijkteam toe komen.

In de praktijk benoemen professionals dat de brugfunctionaris via de vindplaats school ook in contact komt met doelgroepen die überhaupt niet om hulp of ondersteuning vragen. Die niet zichtbaar zijn en die hulpverlening, instanties en gemeente lastig bereikt. Bij de start van de functie van brugfunctionaris was er vanuit de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) wel enige twijfel. Men miste daar de visie bij de gemeente op hoe deze nieuwe functie zich precies verhoudt tot bestaande taken van de jeugdgezondheidszorg op scholen en bijvoorbeeld ten opzichte van de Sociaal basis. En ook de vragen: hoe borgen we zo'n nieuwe functie voor de lange termijn? En hoe zorgen we ervoor dat het sociaal veld niet te versnipperd raakt zodat ouders niet weten waar ze moeten zijn voor een bepaalde vorm van ondersteuning?

Regiomanager Jeugdgezondheidszorg Leiden e.o.: *'Een deel van de taken van de brugfunctionarissen zien wij ook als onze taak. De toeleiding van ouders (en kinderen) naar zorg en welzijn: naar het Sociaal wijkteam, naar JES Rijnland, ook naar armoederegelingen zoals Leergeld en Jeugdfonds Sport & Cultuur. Dat kunnen en doen wij ook. De sociale kaart kennen wij ook goed. Maar vanuit ons perspectief op wat gezinnen met kinderen op de basisschool nodig hebben, vinden we het superbelangrijk dat die voorziening van de brugfunctionaris op school er nu is. Er zijn natuurlijk gewoon gezinnen die het nodig hebben om aan de hand genomen te worden, om de drempel naar hulp te verlagen. En die ruimte biedt onze huidige werkwijze op basisscholen nu onvoldoende, want daarvoor is geen budget en die afspraken zijn er ook niet.'*

Meerwaarde van projectleidersrol belegd bij JES Rijnland

Alle geïnterviewde partijen (vermeld in bijlage 1) zien meerwaarde in de rol van JES Rijnland ten opzichte van brugfunctionarissen die niet onder één organisatie vallen of die niet worden gefaciliteerd in de samenwerking.

Oud-projectleider voor de brugfunctionarissen vanuit JES Rijnland: 'In veel andere gemeenten opereren brugfunctionarissen solistisch omdat ze in dienst zijn van de school en geen andere mensen kennen met dezelfde functie. Het faciliteren van de samenwerking tussen brugfunctionarissen hebben ze in de gemeente Groningen ook op de manier geregeld zoals wij in Leiden dat doen. Daar zijn we met zijn allen op bezoek geweest, dus die succesfactor hebben we overgenomen.'

Meerwaarde zien geïnterviewden ook in het feit dat JES Rijnland op zoek gaat naar brugfunctionarissen die voldoen aan de kwaliteitseisen (zoals die samen met de gemeente zijn vastgesteld, op basis van de kwaliteitseisen zoals ze gelden in Groningen).

1.1.4 Reflectie

In Leiden is de brugfunctionaris inmiddels ingebed in het basisonderwijs. Het onderwijsveld is tevreden over de rol en taak die de brugfunctionaris uitvoert. Gemeente Leiden heeft de regierol zodanig inhoudelijk ingevuld dat Leiden landelijk wordt benoemd als expertgemeente. We lopen voor op veel gemeenten. Dat betekent dat we als gemeente het voortouw nemen en dus ook nog veel leren, samen met de partners in het veld.

Aan de organisaties in de ontwikkelgroep 'inbedding Leidse brugfunctionarissen' is gevraagd te reflecteren op de wijze waarop zij samenwerken met de brugfunctionarissen en wat zij zien als mogelijke verbeterpunten:

- Vanuit verschillende partners is de constatering dat er enige overlap zit tussen de taken van bijvoorbeeld een jeugdverpleegkundige en de brugfunctionaris. Hierin gaat de brugfunctionaris in de praktijk vaak verder door ook ondersteuning te bieden bij praktische zaken.
- Ook blijkt dat brugfunctionarissen vaak vanuit een andere bril kijken dan het sociaal wijkteam. Het sociaal wijkteam stuurt op zelfredzaamheid en verwijzingen naar het voorveld, terwijl brugfunctionarissen praktische zaken binnen een gezin op korte termijn oplost zodat een kind bijvoorbeeld weer naar school kan of er weer eten op tafel staat.
- De Jeugdteams en JES Rijnland recent op managementniveau een overleg gehad waarin besproken is hoe de samenwerking tussen brugfunctionaris en het jeugdteam verbeterd kan worden. De werkdruk bij de Jeugdteams is hoog en versterkte samenwerking kan hieraan bijdragen.
- Vanuit de afdeling onderwijs van de gemeente ziet men niet alleen de samenwerking met externe partijen, maar ook de positionering van de brugfunctionaris binnen de school als belangrijk. Dus: hoe positioneert de school de brugfunctionaris? Hoe wordt gezorgd dat de brugfunctionaris de rol en taak zo goed mogelijk kan uitvoeren binnen de systemen?
- Meerdere geïnterviewde partijen hebben in de evaluatie hun zorgen uitgesproken over de continuïteit van de brugfunctionarissen. Omdat de lokale subsidieregeling van de gemeente Leiden loopt eind schooljaar 2025/2026 afloopt werd een herziene lokale regeling vastgesteld om continuïteit te kunnen bieden tot en met komend schooljaar 2026/2027, in lijn met de landelijke subsidieregeling⁶. Om de inzet van brugfunctionarissen ook na 2026 voort te kunnen zetten is vanaf 2027 budget nodig. Voor de periode vanaf 2027 is nadere besluitvorming door de raad nodig. Daarmee is de voortzetting van de Leidse brugfunctionaris onzeker op die Leidse scholen die niet in aanmerking komen voor rijkssubsidie. Wanneer de wens bestaat om vanaf 2027 de functie structureel te borgen dan is het nodig om structurele dekking te vinden.
- De belangrijkste wens vanuit zowel brugfunctionarissen als schoolleiders is om het aantal uren van de brugfunctionarissen uit te breiden, waar het gaat om het minimale aantal uren per school. De meeste brugfunctionarissen werken in Leiden acht uur per week op een school. Dit geldt voor acht van de vijftien scholen met een brugfunctionaris. De brugfunctionarissen vinden acht uur per school echt te weinig. Zij moeten hierdoor soms kiezen: wat kunnen ze wel en niet doen? Ook werken sommigen geregeld over in hun vrije tijd en/of voelen veel stress.

In het kader van deze evaluatie is navraag gedaan bij Mariëtte Lusse, lector kinderarmoede en samenwerken met ouders bij de Hogeschool Rotterdam. Zij maakt samen met Annelies Kassenberg, lector Jeugd & Leefomgeving bij de Hanze Hogeschool, een handreiking voor brugfunctionarissen in het land (in opdracht van de Gelijke Kansen Alliantie/OCW). Zij nemen in hun handreiking op dat de ondergrens zou moeten liggen op 16 uur per week per school.

Knel- en verbeterpunten vanuit brugfunctionarissen

In het groepsgesprek met de brugfunctionarissen is gevraagd welke knel- en verbeterpunten zij tegenkomen in hun dagelijks werk waardoor zij minder optimaal ondersteuning kunnen bieden aan ouders.

⁶ De budgetten vanuit de landelijke subsidieregeling voor de brugfunctionaris worden vanaf 2029 van structurele aard en samengevoegd met de middelen voor de programma's School en Omgeving en Schoolmaaltijden via één gebundelde aanvullende bekostigingsregeling.⁸ Hiervoor is landelijk een wetwijziging nodig omdat scholen op dit moment de onderwijsbekostiging niet kunnen inzetten voor activiteiten buiten het reguliere onderwijsproces. De komende periode wordt door OCW de verlenging van de landelijke subsidieregeling voor brugfunctionarissen tot aan 2029 uitgewerkt.

Een belangrijk knelpunt waar de brugfunctionarissen tegenaan lopen, zijn de wachtlijsten op diverse plekken: bij de Jeugdteams, bij de cursussen/trainingen voor ouders van het Centrum Jeugd en Gezin, bij logopedie, bij psychologisch onderzoek voor kinderen, bij de Kinderdagcentrum De⁷ en de Kabouterhuizen⁸.

Ook komt financiële slagkracht vaak ter tafel sinds de start van de Leidse brugfunctionarissen. Soms kost het een brugfunctionaris veel werk en tijd om te zorgen voor iets relatiefs kleins dat nodig is, zoals een paar schoenen voor een kind, of een telefoon voor een ouder die niet bereikbaar is. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van het Jeugdeducatiefonds op Leidse scholen die door hen gecertificeerd zijn. In de verkenningen voor het nieuwe beleidsplan armoedebeleid en schuldhulpverlening zal worden meegenomen hoe brugfunctionarissen meer financiële slagkracht kunnen krijgen. Hierbij wordt zowel gekeken naar bestaande voorzieningen zoals het Maatwerkbudget en Jeugdeducatiefonds, als naar nieuwe voorzieningen door bijvoorbeeld handgeld beschikbaar te stellen aan iedere brugfunctionaris.

In de ontwikkelgroep zijn voor de periode tot en met schooljaar 2026-2027 de volgende twee ontwikkellijnen afgesproken:

- De eerste ontwikkellijn is het mogelijk verbreden van de inzet van brugfunctionarissen naar de voorschool: zou dat wenselijk en mogelijk zijn en zo ja, hoe dan? In afstemming en nauwe samenwerking met de voorschoolse partners zal deze verkenning worden uitgevoerd. Op plekken waar de voorschool in pandig is bij scholen met een brugfunctionaris wordt de voorschool al betrokken.
- De tweede ontwikkellijn is het verbeteren van de onderlinge samenwerking tussen de partijen in de ontwikkelgroep als het gaat om het werk van de brugfunctionarissen, bijvoorbeeld door gezamenlijke scholing te organiseren en te werken aan gedeelde taal in de stad tussen de medewerkers van verschillende organisaties. Hiertoe voeren projectleider 'Inbedding Leidse brugfunctionaris' en gemeente Leiden verkennende gesprekken met betrokkenen; binnen gemeente Leiden (hervormingsagenda, jeugd, veilig thuis, armoede), met de betrokken partners in de stad en met Hogeschool Leiden die momenteel scholing voor de brugfunctionarissen verzorgt.

⁷ Kinderdagcentrum De Walnoot is voor kinderen van 0 tot 18 jaar die (nog) niet toe zijn aan een vorm van onderwijs. De kinderen hebben een ontwikkelingsachterstand, een verstandelijke en/of meervoudige beperking en kunnen door hun beperking (nog) niet naar school.

⁸ *t Kabouterhuis biedt hulp aan kinderen met een ontwikkelingsachterstand, met opvoedingsproblemen of met psychiatrische problemen.

Actie 1.2: Het Leidse onderwijsaanbod kenbaar maken bij alle Leidse inwoners

1.2.1 Doel

Leiden heeft zoveel soorten onderwijs te bieden, maar niet iedereen is bekend met de verschillende schooltypen. Dit werkt segregatie in de hand en zorgt bij aanmelding voor het primair- en voortgezet onderwijs voor ongelijke kansen. Daarom wordt erop ingezet dat kinderen, jongeren en ouders een geïnformeerde keuze voor school kunnen maken en op de hoogte zijn van de verschillende schooltypen in het Leidse onderwijsaanbod.

1.2.2 Inspanningen

Om ervoor te zorgen dat alle ouders, kinderen en jongeren een geïnformeerde keuze voor school kunnen maken, is gekeken naar wat er al gedaan wordt op dit gebied, hoe dit verbeterd kan worden en wat er aanvullend nodig is. Zo ontvangen ouders een schoolkeuzebrief vanuit gemeente Leiden wanneer het kind de leeftijd van 2 jaar bereikt, waarin informatie wordt verstrekt over het proces van het kiezen en inschrijven van hun kind op een Leidse basisschool.

Aanvullend is er behoefte aan meertalige informatie over het proces van schoolkeuze, het Nederlandse onderwijssysteem en de onderwijstypen in Leiden, zeker in een kennisstad met inwoners vanuit verschillende landen en culturen. Er is door partijen van Kansrijk Onderwijs Leiden samen met Leren met de Stad verkend of zij hier een rol in kunnen spelen. Er wordt momenteel een Themateam Kansrijk Onderwijs vanuit Leren met de Stad opgestart. In het Themateam van Leren met de Stad slaan studenten, docenten, onderzoekers én stadspartners de handen ineen.

Het themateam gaat zich allereerst buigen over het vraagstuk van een 'geïnformeerde schoolkeuze' en gaan daarbij specifiek op zoek naar de 'beleving van ouders, kinderen en jongeren' bij de overgang van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs. Hierbij brengen zij de knelpunten in kaart met betrekking tot voorlichting. Daarbij komt meertaligheid en informatievoorziening bij het proces van schoolkeuze expliciet aan de orde. Een *challengedag* wordt in november 2026 (in de Week van Gelijke Kansen) georganiseerd. *Challengedagen* van Leren met de Stad in Leiden zijn inspirerende evenementen waar studenten (mbo, hbo, wo), inwoners en professionals samenwerken aan een thema. Tijdens de *challengedag* Kansrijk Onderwijs in november 2026 komen jongeren, ouders, studenten, leerkrachten en docenten, onderzoekers en stadspartners bijeen om in gezamenlijkheid het onderwerp 'beleving overgang primair onderwijs naar voortgezet onderwijs' te verkennen om te komen tot concrete ideeën, producten en oplossingen.

Schoolkeuzebrief

Om ouders te ondersteunen in het keuzeproces, verstuurd gemeente Leiden al sinds 2016 een schoolkeuzebrief. In deze brief wordt informatie verstrekt over het proces van het kiezen en inschrijven van hun kind op een basisschool. In de brief is informatie opgenomen over de landelijke site Scholen op de kaart, een 'kijkwijzer' met allerlei vragen en aandachtspunten en een stuk over het aanmelden en toelating. In 2016 is besloten om de schoolkeuzebrief al naar ouders van kinderen van 1,5 jaar te versturen, zodat ouders zich vroegtijdig kunnen oriënteren op basisscholen in Leiden.

Om het gehele aanmeldproces opnieuw te bekijken is er geëvalueerd en ervaringen over de brief opgehaald bij ouders/verzorgers. Deze inspanning vindt plaats vanuit beleidsteam onderwijs. Vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak is aanvullend ondersteund op de opdracht, omdat bekend is dat de doelgroep meer nodig heeft om een onderbouwde keuze voor een school te maken en vaak geen zicht hebben op hun rechten. Zo wordt de nadruk gelegd op transparante

communicatie rondom het aanmeldproces en wordt samen met beleidsteam onderwijs en communicatie gewerkt aan een animatievideo (meertalig) om ouders te informeren over het proces van aanmelding. Hierin is er aandacht voor de zorgplicht van scholen, vrijwillige ouderbijdrage en de Sleutelpas. Tot slot wordt via de Leidse Gelijke Kansen Aanpak ingezet op de inbreng en feedback van ouders op de verschillende inspanningen, in lijn met actielijn 3, het terugdringen van institutionele oorzaken van kansenongelijkheid in het onderwijssysteem.

Aanmeldprotocol: eenduidige informatievoorziening aanmelding

Iedere ouder/verzorger moet de kans hebben om een passende basisschool te vinden. In 2018 is een aanmeldprotocol primair onderwijs opgesteld waarin gezamenlijk met de onderwijsbesturen afspraken zijn gemaakt ten aanzien van de aanmeldprocedure. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft in 2023 aangegeven dat er nog steeds ruimte is voor verbetering in (de communicatie over) het toelatingsbeleid. Niet alle ouders krijgen via de huidige omschreven manier van aanmelden gelijke kansen om hun kind in te schrijven op een school die bij het kind past⁹.

1.2.3 Opbrengsten

Aanpassingen schoolkeuzebrief

Uit ervaringen blijkt dat de schoolkeuzebrief op 1,5 jaar te vroeg komt. Vanuit verschillende schoolleiders en meldingen van ouders horen we dat dit ouders onnodige stress geeft, omdat de keuze voor een basisschool op dat moment nog ver weg voelt. In 2025 is besloten de brief te versturen zodra het kind 2 jaar wordt. Door de brief naar ouders/verzorgers van kinderen vanaf 2 jaar te sturen, is er nog genoeg tijd om je goed te oriënteren op basisscholen in Leiden. Inschrijving op de basisschool blijft mogelijk vanaf 3 jaar.

De schoolkeuzebrief is voorgelegd aan ouders van een SPL-locatie met de vraag of de informatie in de brief helder is en wat zij aanvullend nodig hebben. Op basis van deze input wordt de brief herschreven. Zo zijn er een aantal aandachtspunten naar voren gekomen op het gebruik bepaalde terminologie en is er blijvende focus op begrijpelijke taal (B1 niveau) en meertaligheid (zie kopje hieronder in aanvulling hierop). In dit proces wordt ook de gemeentelijke pagina 'Schoolkeuze' meegenomen.

Meertalig informatiefilmpje gemeentelijke pagina

In de vernieuwde schoolkeuzebrief is ook een QR-code opgenomen die doorlinkt naar de gemeentelijke pagina 'Schoolkeuze'. We hebben een script gemaakt voor een informatiefilmpje over het aanmeldproces, waarbij meertalige ondertiteling mogelijk is. Hierin wordt toegelicht hoe aanmelding werkt en wat zorgplicht inhoudt, maar wordt bijvoorbeeld ook gewezen op de sleutelpas als er geen financiële ruimte is om schoolspullen of TSO te betalen. Het (meertalige) informatiefilmpje wordt naar verwachting in Q2 2026 opgeleverd en op de gemeentelijke pagina 'Schoolkeuze' geplaatst.

Aanpassing aanmeldprotocol

Het aanmeldprotocol wordt momenteel herzien in samenwerking met de schoolbesturen. Verwachting is dat het vernieuwde aanmeldprotocol per schooljaar 2026/2027 wordt geïmplementeerd. In het bestuurlijk overleg Onderwijs, het wettelijk verplichte overleg (minimaal jaarlijks, in Leiden twee keer per jaar) tussen gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties werd in november 2025 besloten het huidige aanmeldprotocol primair onderwijs (2018) te herijken en de afspraken aan te scherpen. De grootste wijziging is dat scholen onderling afspreken dat ze niet meer werken met voorinschrijvingen/-aanmeldingen of

⁹ [Brief minister Paul over aanmelding basisschool.pdf](#)

'schaduwlijsten'. De school kan volgens de aangescherpte afspraken nog wel werken met een reservelijst bij te veel aanmeldingen, maar alleen nadat kinderen zich rechtsgeldig hebben aangemeld vanaf het moment dat het kind 3 jaar is en is geen garantie tot inschrijving. Daarnaast wordt benadrukt dat dat communicatie en terminologie over aanmelden en inschrijving eenduidig is en in lijn is met de informatie vanuit het ministerie. Tot slot worden de voorrangs- en voorkeursregels uitgewerkt in samenwerking met het Kenniscentrum Gemengde Scholen. Gemeente Leiden geeft de voorkeur aan een getrappt toelatingsstelsel dat eerlijke kansen voor alle kinderen stimuleert.

Themateam Kansrijk Onderwijs

Op dit moment is het themateam Kansrijk Onderwijs opgestart en bezig met de verkenning rondom de overgangen in het onderwijs en de beleving van de doelgroep. Er zijn nog geen opbrengsten (pas na de *challengedag* in november 2026), echter het gesprek over het themateam binnen de bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden brengt al focus op het onderwerp. Zo zien alle partijen de meerwaarde van een gedeeld beeld over wat nodig is om kinderen, jongeren en ouders te ondersteunen bij het maken van een schoolkeuze en kan gezien worden als een indirecte opbrengst.

1.2.4 Reflectie

De inzet op deze inspanningen was aanvullend op de inzet vanuit beleidsteam onderwijs. Er is een koppeling gemaakt tussen de inspanningen binnen beleidsteam onderwijs, beleidsteam armoede en de inspanningen in actielijn 2 en actielijn 3 (terugdringen institutionele oorzaken van kansongelijkheid in het onderwijsstelsel).

Met de vernieuwde schoolkeuzebrief, meertalige animatievideo en herijking van het Leidse aanmeldprotocol voor het basisonderwijs is belangrijk voorwerk verricht. De inzichten, oplossingen en ideeën uit het themateam Kansrijk Onderwijs zullen ervoor zorgen dat er een completer beeld valt te schetsen wat ouders, kinderen en jongeren aanvullend nodig hebben om een goed geïnformeerde schoolkeuze te maken.

Een (meertalig ondertitelde) animatievideo alleen zal bijvoorbeeld niet genoeg zijn voor anderstaligen om een compleet beeld te vormen van het Nederlandse onderwijsstelsel en Leidse onderwijstypen. Hiervoor wordt bekeken welke overige interventies en partners in de stad (zoals professionals rond onderwijs en zorg) een rol kunnen spelen in (meertalige) voorlichting. Tot en met eind 2026 zal verder uitvoering gegeven worden aan deze inspanningen.

Actie 1.3: Kinderen en jongeren nieuwe ervaringen laten opdoen (sociaal kapitaal vergroten)

1.3.1 Doel

Leiden heeft veel te bieden, maar niet iedereen kan de rijke leeromgeving die de stad biedt, benutten. Via de Leidse Gelijke Kansen Aanpak wordt erop ingezet dat kinderen en jongeren, ongeacht situatie of achtergrond, gebruik kunnen maken van dat wat Leiden te bieden heeft.

1.3.2 Inspanningen

Een van de inspanningen onder de actie “*Kinderen nieuwe ervaringen laten opdoen*” die hier wordt uitgelicht is de Meidentop. Dit initiatief is als goed voorbeeld overgenomen uit gemeente Den Bosch. Hiermee wordt ingezet op brede talentontwikkeling en het vergroten van sociaal kapitaal. De meiden ontdekken dat hun dromen groter mogen zijn dan hun directe omgeving. Ze ontmoeten meiden van andere scholen en achtergronden, wat vooroordelen doorbreekt en hun eigen referentiekader vergroot, en creëren een netwerk dat breder is dan het eigen netwerk.

Ook worden toegelicht hoe JINC ‘Baas van Morgen’ is gecontinueerd vanuit beleidsteam onderwijs waarbij uitvoering heeft plaatsgevonden vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak. Tot slot zet de Leidse Gelijke Kansen Aanpak in op het communiceren van goede voorbeelden rond bijvoorbeeld Maatjesprojecten.

Leidse Meidentop

De jaarlijkse Leidse Meidentop is een ochtend voor meiden uit groep 8 waar zij nieuwe ervaringen kunnen opdoen en rolmodellen zien die hen kunnen inspireren. Met deze dag wordt bijgedragen aan het vergroten van hun sociaal kapitaal, het uitbreiden van hun netwerk en het bieden van een breed perspectief op de toekomstmogelijkheden. De meiden krijgen die dag mee dat alles in hun bereik ligt, ongeacht hun gender of achtergrond. Door hen in contact te brengen met inspirerende rolmodellen en hen deel te laten nemen aan verrijkende ervaringen, versterken we hun zelfvertrouwen en hun geloof in eigen mogelijkheden.

Sociaal kapitaal bestaat uit, zoals een van de projectteamleden toelicht: “*het opdoen van nieuwe ervaringen, het vergroten van het netwerk en het hebben van rolmodellen in hun omgeving. Met sociaal kapitaal kunnen kinderen groter dromen en met zelfvertrouwen naar de toekomst kijken*”.

In onze huidige maatschappij wordt immers nog steeds een aanzienlijk verschil ervaren in de mogelijkheden tussen jonge meiden en hun mannelijke leeftijdsgenoten. Uit [onderzoek](#) van PLAN International (2019) blijkt dat 73,7% van de jonge meiden in de leeftijd tussen 15 en 25 jaar verwacht dat het voor hen lastiger zal zijn om een leidinggevende positie te bereiken dan voor jongens. Dit is een realiteit die niet alleen de individuele kansen van deze jonge meiden beperkt, maar ook een bredere impact heeft op de diversiteit en inclusie binnen de samenleving en de arbeidsmarkt.

Voor de eerste editie is een projectgroep opgezet om de verdere invulling van de dag te bepalen, bestaande uit vertegenwoordigers van de volgende organisaties: PS Theater, SOL, JES Rijnland, de Lucas van Leyden school en gemeente Leiden. Ook is de doelgroep betrokken bij iedere editie. In het eerste jaar hebben meiden uit groep 8 van basisschool Lucas van Leyden meegedacht op verschillende thema’s om zo goed mogelijk aan te sluiten bij hun behoeften, interesses en wensen.

Bij de tweede editie zijn leerlingen van Agora betrokken. Zij volgen het vak *Praktijkhavo* waarin zij werken aan maatschappelijke thema's en uit interesse kozen voor de Meidentop. Hun opdracht bestaat uit het meedenken in het projectteam over de invulling, schoolbezoeken (diverse wijken/populaties) en het geven van een workshop op de Meidentop. Tijdens de schoolbezoeken gaan zij in gesprek met de meiden uit groep 8 over hun dromen, talenten en wat zij spannend of lastig vinden als zij denken aan de toekomst en de overstap naar de middelbare school. Ook spelen ze met de leerlingen het spel *Over de streep*, met stellingen en vragen om samen na te denken en ervaringen te delen.

De eerste editie van de Meidentop vond plaats op 2 april 2025 in het stadhuis. Het was een ochtend vol inspiratie waarbij de meisjes kennis konden maken met vrouwelijke rolmodellen in verschillende functies. Klokhuispresentatrice Tirsa With verwelkomde de Meiden en het openingswoord werd verzorgd door gemeentesecretaris Pim van Vliet. Daarna begonnen de workshops. De meiden waren ingedeeld in groepen van 15 en volgden workshops uit diverse sectoren. Van beeldende kunst, theater, landelijke en lokale politiek, tot ruimtevaart en biologie. De reacties naderhand waren positief. Zowel van de aanwezige meiden (evaluatie ter plekke via grote borden waarop zij reacties achterlieten) als de betrokken professionals (evaluatie naderhand in projectteam).

Er namen ruim 100 meiden deel van verschillende basisscholen. Communicatie en aanmelding verliep via de scholen. In de basis is bij aanmelding het principe ongelijk investeren gebruikt, omdat bekend is dat (met name) op de onderwijskansenscholen leerlingen zitten die vanuit huis niet vanzelfsprekend verrijkende activiteiten of inspirerende rolmodellen aangeboden krijgen. Het doel is om te komen tot een mix aan verschillende basisscholen, zodat deelnemers andere meiden kunnen ontmoeten met diverse achtergronden.

Ook heeft het projectteam naar de leerkrachten van alle deelnemende klassen een voorbereidend lespakket gestuurd wat zij op een zelfgekozen moment konden behandelen in de klas. Het doel van dit lespakket is de kinderen bewust maken van hun mogelijkheden, hen na te laten denken over hun wensberoep en mogelijke belemmeringen, de meiden voor te bereiden op de Meidentop en in kaart te brengen welke obstakels er mogelijk zijn waarbij de gemeente kan helpen.

JINC 'Baas van Morgen'

Een van de andere projecten om sociaal kapitaal te vergroten is het JINC-programma 'Baas van Morgen'. Op deze dag nemen leerlingen uit het basisonderwijs en vmbo en mbo-studenten plaats de stoel van CEO's, politici en andere beslissers. Ze schuiven aan bij vergaderingen, denken mee over actuele vraagstukken en ontdekken de arbeidsmarkt in de praktijk. Het accounthouderschap JINC ligt binnen beleidsteam onderwijs. Vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak is deelname aan het JINC 'Baas van Morgen' ondersteund en uitgevoerd. Verschillende ambtelijke afdelingen hebben een programma vormgegeven voor een leerling van het Da Vinci college. De leerling nam voor één dag de taken over van de directeur van het Cluster Beheer.

Communicatie goede voorbeelden

Via de verschillende platforms (*social media* en onderwijsindeleidseregio.nl) zijn meermaals goede voorbeelden op het gebied van versterken van sociaal kapitaal gedeeld. Zo worden praktijkverhalen en blogs over projecten als *Talentplaza*, de Weekendklas, Verwonder om de Hoek en maatjesprojecten uitgelicht.

1.3.3 Opbrengsten

Op het gebied van het versterken van sociaal kapitaal is de Meidentop het project dat het meest zichtbaar resultaat heeft opgeleverd. Zowel de geïnterviewde projectteamleden als de deelnemers van vorig jaar geven aan dat de Meidentop heeft bijgedragen aan het doel om sociaal kapitaal te vergroten. Terugkomend op wat er wordt verstaan onder sociaal kapitaal (nieuwe ervaringen opdoen, netwerk vergroten en rolmodellen aanbieden), heeft de Meidentop met name bijgedragen aan het opdoen van nieuwe ervaringen en het aanbieden van rolmodellen. De workshops waren divers en werden positief ontvangen door de groep 8 meiden. Zo gaf een van de deelnemers aan: *“Ik heb vooral geleerd dat jongens en meisjes écht gelijk aan elkaar zijn.”* Een andere deelnemster droomt al van piloot worden: *“Er zijn niet veel vrouwelijke piloten, maar ik vind dat het prima kan”*. Dit toont aan dat de Meidentop de deelnemers aan het denken heeft gezet over hun dromen en toekomst en bewustwording is gecreëerd over de positie van meisjes in de samenleving en arbeidsmarkt.

Verder worden communicatieberichten met goede voorbeelden op het gebied van versterken van sociaal kapitaal in Leiden goed ontvangen en veel gelezen. Het project ‘Baas van Morgen’ betreft een dagprogramma voor één Leidse leerling. De opbrengsten binnen dit project zijn beperkt. Voortzetting van deelname aan ‘Baas van Morgen’ wordt afgestemd met de accounthouder JINC.

1.3.4 Reflectie

Meidentop

Ondanks het succes van de eerste editie zijn er ook lessen en verbeterpunten voor de Meidentop. Zo hebben projectteamleden in de evaluatie aangegeven dat het voor volgende edities van meerwaarde is om de doelgroep vanaf de start te betrekken bij de organisatie. Op die manier wordt ook voor scholen, schoolleiders, leerkrachten en leerlingen zichtbaar waarom de Meidentop wordt georganiseerd, en wordt het belang van sterk sociaal kapitaal van jonge meiden benadrukt. Daarnaast geeft het inzicht in wat deze meiden nodig hebben en wordt aangesloten bij de leefwereld van de doelgroep. Zo geeft een projectteamlid aan dat het vroegtijdig betrekken van de doelgroep er op den duur voor zorgt dat de Meidentop *“zal gaan voelen als iets van hen, iets van de stad”*.

Ook komt naar voren dat externe locaties passend bij de workshop een verrijkend effect hebben. Afgelopen editie vonden alle workshops plaats op het stadhuis. De raadszaal was bijvoorbeeld één van de locaties die paste bij de inhoud van de workshop, wat ook direct werd teruggegeven door de meiden. *“Ik denk het inzetten van externe locaties die passen bij het thema van de workshop een verrijking is, het is waardevolle ervaring voor jonge meiden om op plekken te komen die je normaliter op tv ziet of een ver-van-je-bed-show is”*. Dit aandachtspunt wordt meegenomen in de organisatie van volgende editie(s).

Projectteamleden geven aan dat er over het algemeen meer inzet nodig is om meiden buiten hun bubbel te laten treden en ontmoetingen tussen meiden te stimuleren, ook naast deze dag: *“Ik merkte wel op dat leerlingen elkaar ontmoetten die elkaar in het dagelijks leven niet snel zouden tegenkomen, dat was het begin van iets waardevols”*. Daarentegen kan ontmoeting beter gefaciliteerd worden op de dag zelf: *“afgelopen jaar hebben we nog niet zo heel goed gekeken naar de groepsindeling. Hierin kunnen we de meiden van verschillende scholen goed mixen.”* Tot slot is van belang om aandacht te houden op hoe er gezorgd wordt dat de impact van de Meidentop niet blijft bij *“die ene toffe dag”*, maar duurzame verandering bewerkstelligt.

Inzet 'Baas van Morgen'

Uit de evaluatie van 'Baas van Morgen' blijkt dat het vormgeven van een dagprogramma een grote tijdsinvestering vraagt, terwijl het om één leerling gaat. Ondanks dat dit project mogelijk verschil kan maken in het leven van deze leerling, zijn de opbrengsten en impact beperkt en de tijdsinvestering te groot. De samenwerking met en het accounthouderschap van JINC is verankerd bij beleidsteam onderwijs binnen het Leidse Voortijdig Schoolverlaten (VSV). De accounthouder neemt deze overwegingen mee voor vervolg.

Goede voorbeelden van versterken sociaal kapitaal

Het belang van een stevig netwerk en het vergroten van sociaal kapitaal van kinderen waarbij een stevig netwerk niet vanzelfsprekend beschikbaar is, kan tot en met het einde van de looptijd van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak (2026) rekenen op aandacht via de verschillende beschikbare platformen (zoals *social media* en *onderwijsindeidseregio.nl*).

Actielijn 2: Professionals weten elkaar en het Leidse aanbod te vinden en voelen zich gesterkt in de gezamenlijke gelijke kansen-opgave

Deze actielijn bestaat uit drie acties en inspanningen:

1. In kaart brengen wat Leiden te bieden heeft op het gebied van onderwijs en armoede
2. Ontmoeting en verbinding van professionals faciliteren en vereenvoudigsuggesties ophalen
3. Samenhang aanbrengen de gelijke kansen-opgave onderwijs/armoede

Overkoepelend aan deze acties en inspanningen is dat ze betrekking hebben op het ondersteunend en faciliterend zijn aan en voor Leidse professionals.

Actie 2.1: In kaart brengen wat Leiden te bieden heeft op het gebied van onderwijs en armoede

2.1.1 Doel

In de voorbereidende gesprekken voor de Leidse Visie Gelijke Kansen 2023 werd door Leidse professionals veelvuldig benoemd dat men door de bomen het bos niet ziet in Leiden. Dat er zoveel aanbod is, dat zelfs professionals het geheel niet zouden kunnen overzien. Professionals vroegen om overzicht, om vereenvoudiging en om regie op de gelijke kansen-opgave. Communicatie is een essentieel onderdeel van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak. De communicatie wordt verstevigd, er wordt gezorgd voor overzicht en het Leidse aanbod (gericht op het vergroten van gelijke kansen) wordt inzichtelijk gemaakt voor Leidse professionals.

2.1.2 Inspanningen

Via diverse manieren is ingezet op het bereiken van Leidse professionals en het inzichtelijk maken van het Leidse aanbod op het gebied van onderwijs en armoede:

Website

In 2024 is allereerst gestart met het opzetten van een openbare pagina rondom gelijke kansen in Leiden om op laagdrempelige wijze professionals te kunnen informeren over de inzet in de stad. Hiervoor werd gebruik gemaakt van het al bestaande platform: onderwijsindeleidseregio.nl. Een themapagina gelijke kansen werd ontwikkeld en heeft zich gaandeweg gevuld met documenten, evenementen en blogs.

Social media

Daarnaast werd een LinkedIn pagina gelanceerd om zo te kunnen bouwen aan een online netwerk in de stad. De [LinkedIn pagina Leidse Gelijke Kansen Aanpak](#) was een manier om de doelgroep van professionals snel en gemakkelijk te bereiken op een plek waar zij zich al bevonden.

Overige inzet op het creëren van overzicht

Vanaf 2024 werd gebouwd aan een mailinglijst met daarin alle onderwijs- en armoedepartners in de stad. Zo kan gemeente Leiden snel en gemakkelijk een hele grote groep professionals aanschrijven en betrekken bij de integrale aanpak. Daarnaast is ingezet op het (laten) maken van verschillende visuals om de inhoud van de aanpak te verduidelijken. Allereerst werd een huisstijl ontwikkeld waaraan professionals communicatie rondom de Leidse Gelijke Kansen Aanpak zouden herkennen. Vervolgens werd een grafisch ontwerp gemaakt om de Leidse Gelijke Kansen Aanpak te visualiseren. Daarna zijn verschillende grafische ontwerpen gemaakt

die ondersteunend zijn aan het werk (en de samenwerking) van professionals in de stad, door bijvoorbeeld inhoud of processen te visualiseren.

2.1.3 Opbrengsten

Website

De themapagina gelijke kansen op onderwijsindeidseregio.nl is één van de de best bezochte pagina's op het platform. Via gelijkekansenleiden.nl vinden Leidse professionals alle relevante en actuele bestanden rondom onderwijs en armoede en blijven ze op de hoogte van recente ontwikkelingen via blogs, én leren ze elkaar kennen via de serie estafette interviews.

Social media

De [LinkedIn pagina Leidse Gelijke Kansen Aanpak](#) is een zeer effectief communicatiemiddel gebleken. Het maakt berichten makkelijk deelbaar met een brede doelgroep. De pagina heeft in maart 2026 al 1.025 volgers, zowel lokaal als landelijk. Deze pagina wordt benut om informatie en kennis te delen vanuit verschillende beleidsterreinen (informatie over de Sleutelpas vanuit het armoedebeleid, maar ook bijvoorbeeld kenniscafés vanuit gezondheidsbeleid).

Overige inzet op het creëren van overzicht

De huisstijl van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak is inmiddels een herkenbaar beeld. De huisstijl wordt gebruikt in alle communicatie, van evenementen (Meidentop, Leidse Week van Gelijke Kansen) tot powerpoints, brochures, etc;

- Digitale interactieve Nationaal Programma Onderwijs stadskarta Leiden.
- Drukwerk zoals flyers Meidentop, Leidse Week van Gelijke Kansen, brochure 'De brugfunctionaris in Leiden'.
- Banners voor herkenbaarheid tijdens evenementen.
- Grafisch ontwerp, visualisatie van; Leidse Gelijke Kansen Aanpak, Actieplan Kansrijk Onderwijs Leiden en werkgroepen Actieplan Kansrijk Onderwijs Leiden, Kindreis 0-6 jaar voor- en vroegschoolse educatie.

2.1.4 Reflectie

Er is binnen de Leidse Gelijke Kansen Aanpak tot nu toe fors ingezet op communicatie, zoals in het uitvoeringsplan werd geschetst. De aanpak is bekend en herkenbaar, de online pagina's druk bezocht of goed gevolgd.

Aan de werkgroepen Kansrijk Onderwijs (40+ professionals) is recent gevraagd: waar zoeken en halen jullie informatie? Alle werkgroepen benoemden het platform onderwijsindeidseregio.nl plus de bijeenkomsten Kansrijk Onderwijs Leiden. Men benoemde het belang van het netwerk en korte lijnen tussen professionals. De antwoorden waren verder divers, men gebruikt allerlei platformen (loket jonge kind, brugfunctionaris, gemeente, CJG-website, etc.).

Actie 2.2: Ontmoeting en verbinding van professionals faciliteren en vereenvoudig-suggesties ophalen

2.2.1 Doel

In Leiden wordt door veel verschillende professionals en organisaties gewerkt aan het vergroten van gelijke kansen. De gemeente Leiden neemt regie op de gelijke kansenopgave en faciliteert ontmoeting en verbinding. Bijeenkomsten worden georganiseerd en ontmoeting en verbinding gefaciliteerd, zowel offline als online. Zo wordt gewerkt aan korte lijnen en vereenvoudiging binnen de gelijke kansen-opgave voor Leidse professionals.

2.2.2 Inspanningen

Vanaf de start van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak is ingezet op het bij elkaar brengen van partijen in de stad die een bijdrage leveren aan het vergroten van gelijke kansen. Er zijn kleine en grote bijeenkomsten georganiseerd, op thema of juist integraal over sectoren heen. De inzet heeft zich vooral gericht op Leidse professionals maar we organiseerden ook een landelijk congres samen met het ministerie van OCW en de Gelijke Kansen Alliantie.

Er is ingezet op het organiseren van ontmoeting en verbinding in de stad, maar ook op kennisdeling en verbinding binnen gemeente Leiden, en online:

- Organiseren van ontmoeting en verbinding via verschillende evenementen
 - o Bijeenkomst kick-off Leidse Gelijke Kansen Aanpak
 - o Werkbezoek Groningen brugfunctionaris met ambtenaren en betrokkenen uit het brede Leidse onderwijsveld (van CJG tot SSB-partners, van onderwijs tot jeugd en gezondheid)
 - o Twee begeleide ontwikkelsessies met het brede Leidse onderwijsveld (40+ personen) om te komen tot samenhang op de gelijke kansen-opgave (hieruit werd Kansrijk Onderwijs Leiden ontwikkeld)
 - o Kick-off Inbedding Leidse brugfunctionaris
 - o Online voorlichtingsmomenten voor schoolleiders rondom brugfunctionaris
 - o Voorlichtingsbijeenkomst armoederegelingen schoolleiders SCOL, PROO, brugfunctionarissen en Jeugdeducatiefonds 2025
 - o Bijdrage Nacht van de Leraar 2025
 - o Leidse Week van Gelijke Kansen (12 evenementen in 1 week, inclusief het landelijke gelijke kansen-congres in samenwerking met de Gelijke Kansen Alliantie, ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)
 - o NPO-slotbijeenkomst Leiden ter afronding van het Nationaal Programma Onderwijs
 - o Ontwikkelgroep 'Inbedding Leidse brugfunctionaris' (2x per jaar)
 - o Online voorlichtingsmoment voor scholen rondom invoering Sleutel pas
 - o Bestuurlijke Kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden (3x per jaar)
 - o Werkgroepenoctenden Kansrijk Onderwijs Leiden (3x per jaar)
 - o Speldag Kansrijk Leiden
 - o Raadsinformatieavond Leidse Gelijke Kansen Aanpak (i.s.m. onderwijsveld)
- Organiseren van ontmoeting en kennisdeling intern gemeente
 - o Inzet PS|theater WIJ ZIJN DE STAD voor ambtenaren in 2024, 2025 en 2026, een levensgroot spel waarbij de spelers ongelijke kansen aan den lijve ondervinden.
 - o Bijdrage aan Kennisdag gemeente Leiden 2024, 2025 en 2026, de Kennisdag is een dag voor (en door) medewerkers van gemeente Leiden (en omliggende gemeenten) gericht op kennisdeling via workshops en lezingen. Vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak werd ingezet op kennisdeling of ervaringen gericht op (on)gelijke kansen.

- Blogposts over de voortgang (ervaringen, verhalen) van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak via intranet gemeente Leiden (nieuwsberichten voor medewerkers gemeente Leiden)
- Verbinding en ontmoeting via *social media*
 - Inzet op bouwen van netwerk en kennisdeling via [LinkedIn](#) (maart 2026 = 1.025 volgers)
 - Inzet op verbinding via estafette interviews met Leidse gelijke kansen-netwerk

Leidse Week van Gelijke Kansen

Leiden was in 2025 Nationale Onderwijsstad van het jaar. Vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak is deze titel ingezet om aandacht te vragen voor het belang van kansengelijkheid. In de eerste week van november 2025 (landelijke gelijke kansen week) is de Leidse Week van Gelijke Kansen georganiseerd. Deze week vonden er tal van activiteiten en bijeenkomsten plaats voor professionals, beleidsmakers, ouders, kinderen en jongeren. De week is vormgegeven in samenwerking met een groot aantal organisaties die zich inzetten voor kansengelijkheid voor kinderen en jongeren en werden goede initiatieven en voorbeelden uit het Leidse (onderwijs)veld voor het voetlicht gebracht.

Landelijk Gelijke Kansen Congres

Op maandag 3 november opende Leiden de landelijke ‘week van gelijke kansen’ met een landelijk gelijke kansen-congres “*Dwars denken, samen doen: welke rol heb jij?*” voor bestuurders, beleidsmakers en professionals in en rondom het onderwijs. Deze dag werd georganiseerd in samenwerking met de Gelijke Kansen Alliantie (GKA, Ministerie van OCW) en was tegelijk ook het startpunt van de Leidse Week van Gelijke Kansen. Er namen ruim 500 professionals uit het land deel aan dit congres.

Aanbod voor Leidse professionals

Voor Leidse professionals in en rondom het onderwijs was die week daarnaast volop aanbod naast het landelijke gelijke kansen-congres:

- Lezen met LEF ‘Kiezen voor Kansen’
- Filmvertoning Jan Stap ‘Leren in Leiden’
- Dag van de Voorschool
- WIJ ZIJN DE STAD door PS|theater
- Themamiddag Partnerschap met Ouders door werkgroep 4 Kansrijk Onderwijs i.s.m. Gezonde Kansrijke Start en BuZz BrainZz
- Symposium Studio MOIO
- Officiële opening Sleutelplaats

Aanbod voor Leidse inwoners (ouders, kinderen en jongeren)

Ook voor de Leidse inwoner, voor ouders, kinderen en jongeren waren er verschillende activiteiten:

- Filmvertoning Jan Stap ‘Leren in Leiden’
- Dag van de Voorschool
- Open training Zwemvereniging Leiden
- Symposium Studio MOIO
- Officiële opening Sleutelplaats
- Taalfestival met partners BplusC, JES Rijnland, 801 onderwijsadvies, buurtgezinnen, Stichting Peuterspeelzalen Leiden, Ekklesia, Kletskoppen (Radboud Universiteit)
- Sterke Sociale Basis aanbod voor kinderen/jongeren
- Aanbod via Schoolsport071
- Gastles kinderrechtbank van de kinder- en jongerenrechtswinkel

Daarnaast is gedurende de looptijd van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak samen met twee samenwerkingspartners gekeken of via het combineren van middelen, inhoudelijk en procesmatig verbinding kon worden aangebracht. Korte lijnen, weten van elkaars werk, inhoud en intentie versterken door te verbinden. Deze aanpak is verkend met PS|theater waarmee vanuit verschillende beleidsterreinen (onderwijs en gelijke kansen, Leiden Inclusief, Jeugd, studentenwelzijn) middelen en inhoud verbonden en samen werd gewerkt aan de gelijke kansen-opgave. Ditzelfde geldt voor Studio MOIO (vanuit de beleidsterreinen onderwijs en gelijke kansen, onderwijsinnovatie, participatie, kennisstad, voorkomen van schooluitval (VSV)) die dit erover schreef:

“Samen met de gemeente Leiden recombineren we maatschappelijke opgaves, waarbij je door 1 vraagstuk op te pakken, je probeert minimaal drie knelpunten tegelijk op te lossen. Aanpak schooluitval, participatie verhogen en een knelpunt voorzien van nieuwe inzichten. 2025 was de start. Het levert interessante uitkomsten op en gesprekken met de gemeente. We zijn er nog lang niet, het kan nog veel krachtiger en waardevoller. Die gesprekken vormen voor ons geen eindpunt, maar een vertrekpunt. Vanuit die fundamentele vragen werken we in de praktijk aan wat wij recombineren noemen. Het project Recombineren, dat we samen met de gemeente Leiden vormgeven, is een manier van werken waarin onderwijs, participatie en innovatie bewust met elkaar worden verbonden. Niet omdat dat “integraal” klinkt, maar omdat het leven van jongeren zich nu eenmaal niet laat opdelen in beleidsdomeinen. Wat dit project zo bijzonder maakt, is de manier van samenwerken. De gemeente Leiden laat hierin een uitzonderlijke kracht zien: de bereidheid om over domeinen heen te kijken, vertrouwen te geven en samen te leren.”

2.2.3 Opbrengsten

De vele georganiseerde bijeenkomsten, klein en groot, zowel offline als online, zorgen voor korte lijnen. Professionals in de stad ervaren die kortere lijnen ook. Ze geven aan dat ze elkaar beter weten te vinden en ervaren lagere drempels richting de gemeente.

Voorzitter bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden (ook trekker ambitie 1 Leidse Educatieve Agenda en Voorzitter College van Bestuur SCOL): “Wat mij positief verrast heeft, is hoe partijen nader tot elkaar zijn gekomen. Hoe dingen die voorheen speelden, nu niet meer aanwezig lijken te zijn. Voorheen leek er een soort aversie richting de gemeente. Nu speelt dat gewoon echt niet meer. We doen het echt samen. De gemeente heeft absoluut ook een goede rol gehad in het geheel. Er is een integrale en brede blik, bijvoorbeeld naar landelijke ontwikkelingen, jullie brengen dat ook heel actief in waardoor wij aangesloten blijven. Dat is ook wel knap omdat je er als gemeenteambtenaar eigenlijk helemaal niet over gaat. Dat je als volwaardig gesprekspartner aan tafel zit, meestuurt, meebepaalt, terwijl je er dus niet over gaat. Dat is wel goed.”

De professionals uit de werkgroepen Kansrijk Onderwijs Leiden werden recent gevraagd welke bijeenkomsten en ontmoetingen zij konden benoemen die vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak werden geïnitieerd, en welke kortere lijnen er zijn ontstaan waardoor zij hun werk beter/snelser kunnen uitvoeren:

- Alle werkgroepen benoemen de werkgroepochtenden Kansrijk Onderwijs Leiden en geven aan dat deze bijeenkomsten zorgen voor netwerk, ontmoeting, kortere lijnen, en een vereenvoudiging van de opdracht omdat nu bepaalde overlegtafels zijn samengevoegd.
- Men verwijst verder naar bijeenkomsten over brugfunctionaris, zorgoverleggen, lerende wijkaanpak, Leiden Onderwijsstad bijeenkomsten, Kansrijke Start, en bijeenkomsten

over armoede (zoals de bijeenkomst in Het Gebouw voor scholen, samen met het Jeugdeducatiefonds).

- Alle professionals benoemen de Leidse Week van Gelijke Kansen.

Voorzitter bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden: "Ik ben heel trots op hoe het nu gaat. De grotere bijeenkomsten waarin we met elkaar kennis delen. Al die ontmoetingen en uitwisseling op die ochtenden waarin de werkgroepen Kansrijk Onderwijs Leiden bij elkaar komen. Dat is een niet te onderschatten succes. En de verbetering die we doorvoerden dat alle werkgroepen op één locatie op hetzelfde moment met elkaar werken aan de gelijke kansen opgave, en daarna direct uitwisselen, dat is echt heel sterk. "

2.2.4 Reflectie

Er heeft veel aandacht gelegen op het creëren van samenhang in en rond het onderwijs en de gezamenlijke opgave. Juist omdat daar de inzet, en dus ook versnippering, het grootst was. Inzet op tegengaan van armoede komt binnen die actielijnen aan bod, maar zou explicieter aan de orde mogen komen. Zo werd bijvoorbeeld de inzet van de brugfunctionaris, de inzet van het Jeugdeducatiefonds of de inzet van schoolmaaltijden, gezien als inzet vanuit beleidsterrein onderwijs, terwijl dit bij uitstek integrale samenwerking was vanuit beleidsterrein armoede.

Actie 2.3: Samenhang aanbrengen in de gelijke kansen-opgave onderwijs/armoede

Er wordt op veel plaatsen gewerkt aan kansengelijkheid, echter onderlinge verbindingen ontstaan niet altijd. Het creëren van meer samenhang is wenselijk, zowel op de inhoud als op de inrichting van de overlegstructuur en kennisuitwisseling.

2.3.1 Doel

In het uitvoeringsplan van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak staat aangegeven: onze ambitie is om de overlegstructuur van werkgroepen en bestuurstafels rondom kansengelijkheid te stroomlijnen en inhoudelijk en organisatorisch samenhang aan te brengen in de gezamenlijke opgave.

Armoede creëert kansenongelijkheid doordat het de fysieke, mentale en sociale ontwikkeling van kinderen en volwassenen kan belemmeren. Om kinderen in armoede gelijke kansen te geven is het nodig om:

- Hen te voorzien in de benodigde materiele zaken als: een laptop voor school, een huis dat goede voorwaarden biedt om huiswerk te kunnen maken (bijvoorbeeld een bureautje, schoolspullen), goede nachtrust (een degelijk bed), gezonde voeding (waaronder een dagelijks ontbijt).
- Ervoor te zorgen dat financiële drempels bij ouders niet van invloed zijn op ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen, bijvoorbeeld als het gaat om deelname aan sport en cultuur (in en buiten het onderwijs).
- Ervoor te zorgen dat ouders zo min mogelijk stress hebben zodat zij in staat zijn hun kinderen thuis voldoende aandacht te geven.
- Voor de sociale ontwikkeling van kinderen is het van belang dat zij mee kunnen doen met andere kinderen. Denk aan meegaan op schooluitjes, verjaardagen kunnen vieren, thuis vrienden kunnen uitnodigen, vervoermogelijkheden hebben, etc.

Vanwege de relatie tussen armoede en kansengelijkheid is er in de Leidse Gelijke Kansen aanpak voor gekozen om intern verbinding te creëren tussen de beleidsterreinen onderwijs- en armoedebeleid. Een expliciet doel was daarmee om integraal te werken aan deze aanpak en deze waar mogelijk samen te brengen (brugfunctionaris, Jeugdeducatiefonds, schoolmaaltijden).

2.3.2 Inspanningen

Allereerst heeft de focus gelegen op het faciliteren van domeinoverstijgende ontmoeting tussen onderwijsprofessionals en professionals die zich in de stad bezighouden met armoede- en schuldhelpvraagstukken en ondersteuning. Tijdens de kick-off Leidse Gelijke Kansen Aanpak werden zij gezamenlijk uitgenodigd voor een startbijeenkomst. Tijdens die startbijeenkomst stond kennismaking, uitwisseling en het faciliteren van netwerk centraal. Uitgangspunt van deze startbijeenkomst was het zichtbaar maken van alle professionals die om de gezinnen heen staan per leeftijdscategorie (0-4 jaar, 4-12 jaar, 12-18 jaar, 18-27 jaar).

Opstart actieplan Kansrijk Onderwijs Leiden

Daarna heeft de focus gelegen op het inhoudelijk en organisatorisch creëren van samenhang in het onderwijs rond de gelijke kansen-opgave. Er was sprake van verschillende agenda's en plannen rondom het vergroten van gelijke kansen, zowel in het onderwijsveld als beleidsmatig bij gemeente Leiden. Dit leverde niet alleen versnippering maar ook vergaderdruk rondom het thema gelijke kansen in en rond het onderwijs. Zo waren er aparte overleg- en bestuurstafels voor elk beleidsplan en terrein (Leidse Educatieve Agenda, het Onderwijskansenbeleid 'Een Vliegende Start' en Leiden aan Zet. De inspanningen hebben zich gericht op het inhoudelijk

samenbrengen van alle verschillende relevante beleidsstukken, plannen en agenda's. In twee begeleide werksessies met 40+ bestuurders en professionals (uit het werkveld en betrokken ambtenaren van de gemeente Leiden) zijn de losse plannen ontmanteld en samengebracht in één gezamenlijk actieplan: Kansrijk Onderwijs Leiden. Dit plan richt zich op het funderend onderwijs (tot en met 18 jaar). Omdat het Onderwijskansenbeleid hierbinnen ook wordt geborgd betreft de doelgroep -9 maanden tot en met 18 jaar. De bestuurders hebben bij de focus gelegd op het jonge kind bij aanvang van het actieplan. Het 'zo jonge mogelijk' gelijke kansen vergroten. De gehele doelgroep kwam in de acties naar voren, maar er lag een stevige focus op het jonge kind.

Gezamenlijke overlegstructuur en programmatisch werken aan het actieplan

Op basis van dit nieuwe gezamenlijke actieplan werd ook organisatorisch samenhang aangebracht door vergadertafels samen te voegen. Drie keer per jaar komt de bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden bij elkaar. Voorzitter van de ambitie 'Kansrijk Onderwijs' en voorzitter van de bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden (Voorzitter College van Bestuur SCOL). Deze nieuwe governance structuur verlaagt de vergaderdruk en brengt focus aan in de samenwerking en inspanningen.

Voorzitter bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden: "Deze nieuwe structuur die we nu met elkaar hebben via Kansrijk Onderwijs, daarmee hebben we zeker de vergaderdruk verlaagd. Er is meer balans in de inhoudelijke overleggen en dus meer rust in de opgave. Je merkt ook dat die verlaagde vergaderdruk leidt tot meer deelname. Je hoeft nu niet meer aan alle tafels plaats te nemen. Hoe minder tafels, hoe meer mensen je kunt activeren om aanwezig te zijn wanneer het ertoe doet. En optimisme, om dat met elkaar uit te stralen. Dat voel ik nu, het is een positieve beweging, er is gezamenlijke hoop dat je met elkaar bezig bent om iets moois voor elkaar te krijgen voor kinderen. De kern zit hem in 'gewoon doorgaan' nu. Niet verslappen. We moeten hier echt mee doorgaan."

Vanuit armoedebeleid en onderwijsbeleid is gekeken naar overlap in beleidsterreinen ten behoeve van samenhang en *quick wins*. Hieruit kwamen verschillende inspanningen naar voren, zoals borging van het Jeugdeducatiefonds (actief op primair onderwijs-scholen) binnen het armoedebeleid en het gezamenlijk uitvoering geven van inzet brugfunctionarissen vanuit scholen.

2.3.3 Opbrengsten

Programmamanager Kansrijk Onderwijs Leiden: "De grootste verandering is de versterkte verbinding tussen professionals in de stad. Waar voorheen veel initiatieven en organisaties naast elkaar opereerden, zie ik nu duidelijk meer samenhang en onderlinge afstemming ontstaan. Professionals weten elkaar beter te vinden, leren elkaars expertise en werkwijze steeds meer kennen en krijgen een breder zicht op wat er speelt binnen Leiden."

De professionals uit de werkgroepen Kansrijk Onderwijs Leiden werden recent gevraagd naar de aangebrachte samenhang, en of ze die herkennen en terugzien. De betrokken professionals noemden hierbij onder andere het samenvoegen van agenda's en plannen in één actieplan. De scholen zijn meer betrokken volgens deze professionals. Het binnen organisaties verder brengen van deze inzet blijkt wel lastig. De professionals geven aan dat de Leidse Week van Gelijke Kansen de samenhang goed weergaf, met aanbod van Kansrijke Start, CJG tot en met de betrokken SSB-partners. Het uitwisselen op de werkgroepenochtenden creëert proactief samenhang en ook de inzet van de brugfunctionaris wordt genoemd als inzet richting samenhang.

Programmamanager Kansrijk Onderwijs Leiden: “Wat mij positief heeft verrast, is de mate waarin binnen de verschillende werkgroepen bewust is gezocht naar aansluiting bij bestaande initiatieven en structuren. Er is niet gekozen om opnieuw het wiel uit te vinden, maar juist om voort te bouwen op wat er al aanwezig is in de stad.”

Op dit moment is het brede onderwijsveld en gemeente Leiden betrokken en tevreden over de wijze waarop samenhang is aangebracht in de gelijke kansen-opgave onderwijs. Minder zichtbaar, maar daardoor niet minder succesvol, is de samenhang die werd gezocht met onderwijs- en armoedebeleid. Het werd echter niet expliciet benoemd als ‘armoedebeleid’ maar werd een integraal onderdeel van de aanpak op gelijke kansen en werd daardoor niet herkend als specifieke inzet op armoede.

Zo werd bijvoorbeeld het Jeugdeducatiefonds toegevoegd (op incidentele middelen) aan het armoedebeleid waardoor in 2024 en 2025 Leidse scholen werden ondersteund met inzet via het Jeugdeducatiefonds. Het accounthouderschap hiervan (contact met scholen, faciliteren van uitwisseling en verbinding onderling tussen schoolleiders en brugfunctionarissen) werd belegd bij de Leidse Gelijke Kansen Aanpak.

Het Jeugdeducatiefonds ondersteunt de scholen op basis van cofinanciering. Gemeente Leiden betaalt per gecertificeerde school een vast bedrag (€5.000 per kalenderjaar), het Jeugdeducatiefonds vult dat aan met middelen uit fondsen tot een vrij te besteden bedrag van (€15.300 per kalenderjaar). Het Jeugdeducatiefonds zet zich ervoor in dat alle kinderen maximale ontwikkelingskansen krijgen. Daarom steunen zij kinderen via de basisschool, een plek van vertrouwen voor kinderen en hun ouders.

Scholen kunnen bij het Jeugdeducatiefonds aanvragen indienen voor een individueel kind, bijvoorbeeld voor een bril, een fiets, een bed of leesboeken voor thuis, dyslexietesten, kindercoaching of ondersteuning bij de thuissituatie. Daarnaast vergoeden ze educatieve groepsaanvragen, zoals een bezoek aan het museum of theater, maar ook busvervoer naar een schoolreis of extra leermateriaal voor de hele klas. Samen met hun partners (zoals bijvoorbeeld bol.com) bieden ze hun onze scholen regelmatig extra producten en diensten, zoals boeken of excursies.

<i>11 Leidse scholen aangesloten bij het Jeugdeducatiefonds</i>			
De Viersprong	Korte Vlietschool	De Springplank	Pl de Brug
Leimundo	Pacelli	De Ley	Ibs Er-Riseleh
Sbo de Vlieger	De Singel	Brede School Merenwijk	*Obs De Arcade
*De Stevenshof	*Obs Kwintijn		

Recent kwamen er *drie scholen bij die op basis van hun wegingscijfers niet in aanmerking kwamen voor certificering en ondersteuning door het Jeugdeducatiefonds. Na herhaald verzoek vanuit gemeente Leiden heeft het Jeugdeducatiefonds alsnog besloten over te gaan tot certificering van deze scholen, bij wijze van pilot. In totaal werd in 2024 en 2025 door de inzet van het Jeugdeducatiefonds in Leidse scholen 19212 keer een kind bereikt:

	Inleg gemeente	Aantal aanvragen	Aangevraagd bedrag	Aantal keer een kind bereikt
2024	€ 55.000	181	€ 133.959,98	10.362
2025	€ 55.000	180	€ 129.760,74	8.850
Totaal	€ 110.000	361	€ 263.720,72	19.212

Naast de inzet van het Jeugdeducatiefonds is in gezamenlijkheid gewerkt aan de inbedding van de Leidse brugfunctionaris, vanuit onderwijs- en armoedebeleid. Er zijn korte lijnen van de scholen (brugfunctionaris) naar gemeente Leiden (armoedebeleid). Zo wordt de brugfunctionaris bijvoorbeeld vertegenwoordigd in de Taskforce Armoede en bestaat er een korte feedbackloop naar de beleidsmedewerker Armoede voor vereenvoudigsuggesties.

Verder heeft de beleidsmedewerker Armoede in samenwerking met de beleidsmedewerkers Onderwijs gewerkt aan voorlichting rondom armoede op scholen, de invoering van de Sleutelpas en het zorgdragen voor passende kindtegoeden (bijv. tegoed tussenschoolse opvang) voor ouders van schoolgaande kinderen op de Sleutelpas.

2.3.4 Reflectie

Het Jeugdeducatiefonds, vanuit incidentele middelen gefinancierd vanuit het armoedebeleid, en uitgevoerd binnen het onderwijs, is een belangrijke schakel gebleken in het vergroten van gelijke kansen. Via het Jeugdeducatiefonds werden scholen bovendien voorzien van schoolmaaltijden. Toen schoolmaaltijden een zelfstandig programma werd (waardoor ook het voortgezet onderwijs ondersteuning kon krijgen via het Rode Kruis middels boodschappenkaarten), kregen Leidse scholen ook hierop blijvende ondersteuning van het Jeugdeducatiefonds.

De inzet van de brugfunctionaris is bij uitstek gezamenlijke inzet vanuit de twee beleidsterreinen. De vindplaats school, de collega's in het onderwijs, de wijk en de gehele sociale kaart Leiden als te bereiken veld. Gezamenlijk is gewerkt aan de inbedding van de Leidse brugfunctionaris en het ophalen van vereenvoudigsuggesties.

Samenhang in onderwijsbeleid

Het creëren van samenhang in de gelijke kansen-opgave is via het actieplan Kansrijk Onderwijs Leiden en de bijbehorende overlegstructuur goed geborgd. De hoeveelheid plannen en overlegtafels is teruggebracht en er is meer gezamenlijkheid ontstaan. De bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs stuurde in juni 2025 een brief aan de raad om aan te geven: *“De Leidse aanpak voor kansengelijkheid is uniek. In geen andere stad werken zoveel organisaties die met kinderen en jongeren werken - onderwijs, kinderopvang, zorg, welzijn, cultuur, sport, gemeente en meer - zo intensief samen aan één gezamenlijke ambitie: gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren in Leiden.”*¹⁰

Samenhang in armoedebeleid

Er zijn nog veel verschillende regelingen voor Leidenaren met een laag inkomen. Alle vergoedingen en hulp voor Leidenaren met een laag inkomen zijn in de afgelopen periode vanuit armoedebeleid bijeengebracht in één overzicht, om het totale aanbod transparant te maken. Dit is een hulpmiddel waarvan onder andere de brugfunctionarissen in het basisonderwijs gebruik kunnen maken om ouders te informeren en ondersteunen. Dit is echter een omvangrijk document waarin men zowel de lokale als de landelijke regelingen en toeslagen vindt.

De Taskforce armoede speelt een belangrijke rol in het aanbrengen van samenhang binnen het armoedebeleid. In deze Taskforce werken alle organisaties die actief zijn op het terrein van (kinder)armoede samen. Hierbij zijn vanuit het basisonderwijs de brugfunctionarissen aangesloten. Gezamenlijk hebben de aangesloten organisaties in november 2025 een ambitiesdocument afgesloten met als ambities, het streven naar een stad waar:

¹⁰ Oproep via brief (30 juni 2025) van de bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs om kansengelijkheid en de Leidse aanpak te verankeren in partijprogramma's in aanloop naar de verkiezingen. Zie bijlage 2.

- Iedereen mee kan doen, ongeacht de financiële situatie.
- Preventie centraal staat in de aanpak van armoede en schulden en financiële problemen vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt worden.
- Inwoners beschikken over voldoende financiële vaardigheden om zelfstandig keuzes te maken.

Integrale aanpak onderwijs en armoede

In de uitvoeringspraktijk hebben brugfunctionarissen een belangrijke rol qua signalering en verbetering van de armoederegelingen voor kinderen in het basisonderwijs. Als de brugfunctionarissen iets signaleren waar ze in praktijk tegenaan lopen op het thema 'armoede' geven ze dit door via de Taskforce Armoede of rechtstreeks aan de beleidsmedewerker Armoede.

Een goed voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld een brugfunctionaris die contact opneemt met de beleidsmedewerker Armoede omdat zij erachter komt dat de gemeente het belastbaar inkomen hanteert als uitgangspunt voor de zomerzweemregeling, in plaats van het besteedbaar inkomen. Op basis van het belastbaar inkomen komen sommige van de gezinnen die de brugfunctionaris begeleidt niet in aanmerking. Wanneer echter naar het besteedbaar inkomen wordt gekeken, dan blijkt dat dit wel degelijk het geval is. Een signaal dat wordt ontvangen, direct kan worden aangepast voor deze gezinnen, waarna dit in de uitvoering in de breedte kan worden aangepast.

Andersom worden de brugfunctionarissen vanuit het armoedebeleid actief betrokken, bijvoorbeeld bij de invoering van [de Sleutelpas](#). Zo hebben de brugfunctionarissen een overzicht gemaakt van wat er ontbreekt aan vergoedingen voor kinderen in het basisonderwijs.

Actielijn 3: Terugdringen van institutionele oorzaken van kansenongelijkheid

Deze actielijn bestaat uit drie acties en inspanningen:

1. Onderzoek naar segregatie in het Leidse onderwijs
2. Agenderen van institutionele oorzaken van kansenongelijkheid in het onderwijssysteem
3. Inzetten op het ophalen van ervaringskennis en de kloof tussen leef- en systeemwereld te verkleinen

Overkoepelend aan deze acties en inspanningen is dat ze betrekking hebben op het terugdringen van institutionele oorzaken van kansenongelijkheid in Leiden. Waar kunnen we lokaal wél invloed op uitoefenen? Welke handvatten zijn er om in Leiden institutionele oorzaken van kansenongelijkheid zichtbaar te maken, en vervolgens breder te agenderen?

Actie 3.1: Onderzoek naar onderwijssegregatie

Onderwijssegregatie betreft het verschijnsel dat kinderen met bepaalde achtergrondkenmerken ongelijk verdeeld zijn over scholen. Voor wat betreft de effecten daarvan op ongelijke onderwijskansen zijn vooral sociale herkomst (opleidingsniveau en inkomen van ouders) en migratieachtergrond relevant.

3.1.1 Doel

Op dit thema staat als actiepoint in het uitvoeringsplan Leidse Gelijke Kansen Aanpak aangegeven dat er een onderzoek wordt uitgevoerd dat antwoord moet geven op de volgende vragen:

- De mate waarin er sprake is van segregatie in het Leidse basisonderwijs.
- Welke factoren hierin een rol spelen.
- Met welke aanbevelingen de gemeente verder kan om beleid vorm te geven.

3.1.2 Inspanningen

Er zijn sinds de start van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak door studenten in het kader van Leren met de Stad¹¹ twee onderzoeken uitgevoerd en verschenen over onderwijssegregatie. Het eerste onderzoek betrof een masterscriptie van een student aan de Universiteit Utrecht over de invloed van sociaaleconomische status van ouders op hun schoolkeuze. Het betrof een analyse van PISA-gegevens, waarbij de focus vooral op andere Europese landen had gelegen. De belangrijkste conclusie uit dit onderzoek is dat praktische factoren, zoals financiële aspecten (ouderbijdrage) en reisafstand belangrijk zijn bij de schoolkeuze voor ouders met een lage sociaaleconomische status. En dat ouders met een hoge sociaaleconomische status de reputatie van een school belangrijker vinden. Dit resultaat lijkt generaliseerbaar te zijn naar Nederland.

Een tweede onderzoek, uitgevoerd door studenten van de Universiteit Leiden, richtte zich op de rol van schoolleiders in het primair onderwijs in Leiden bij het verminderen van onderwijssegregatie. De studenten hebben in dit onderzoek zeven schoolleiders van basisscholen geïnterviewd.¹² Uit dit onderzoek is gebleken dat schoolleiders zich ervan bewust zijn dat er sprake is van onderwijssegregatie in het Leidse primair onderwijs, al dan niet op hun

¹¹ Leren met de Stad is een Leidse onderwijsinnovatie en een samenwerking tussen hogeschool, universiteit, mbo, gemeente en maatschappelijke organisaties. In samenspraak met bewoners en professionals gaan studenten aan de slag met urgente vraagstukken uit de stad.

¹² Heijnen, J., Nijhuijs, L., Gimbel, N., Elhachmi, S., & Woldringh, N. (2025). De aanpak van onderwijssegregatie: perspectieven van schoolleiders in het Leidse primair onderwijs.

eigen basisschool. Schoolleiders voelen zich voor de aanpak van onderwijssegregatie medeverantwoordelijk. Zij geven aan meer behoefte te hebben aan centrale aansturing vanuit de gemeente en het opstellen van gezamenlijke doelen en interventies, op initiatief van de gemeente.

Met deze twee onderzoeken waren de onderzoeksvragen die genoemd staan in het actiepunt ‘onderzoek naar onderwijssegregatie’ in het uitvoeringsplan van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak nog niet volledig beantwoord. Recent is nog een derde onderzoek, een *quick scan* via literatuuronderzoek uitgevoerd dat vooral gebaseerd is op recent (beleids)onderzoek in Nederland naar onderwijssegregatie. Hiermee een compleet beeld ontstaat van de factoren die van invloed zijn op onderwijssegregatie. Ook is in dit literatuuronderzoek gekeken naar mogelijke interventies om onderwijssegregatie tegen te gaan. Op basis daarvan zijn aanbevelingen geformuleerd.

3.1.3 Opbrengsten

Onderwijssegregatie wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende factoren:

- Keuzegedrag van ouders op basis van de vrije schoolkeuze;
- Toelatingsbeleid van scholen;
- Vooral bij het basisonderwijs speelt woonsegregatie ook een rol;
- Vroege indeling naar niveaugroepen (VO) (vroege selectie).

Het effect van deze combinatie van factoren wordt versterkt in een situatie met ruime keuze voor ouders: dus bij een groot aanbod van scholen in een bepaald gebied of gemeente.

De belangrijkste oorzaken van segregatie in het primair onderwijs zijn keuzegedrag van ouders en aannamebeleid van scholen. Want ook in gemengde buurten komt onderwijssegregatie vaak voor. Gemengde woonbuurten alleen zijn geen voldoende voorwaarde voor gemengd naar school gaan.¹³

De opgedane kennis en handelingsperspectieven worden binnen het beleidsteam onderwijs besproken en worden meegenomen in het uitwerken van het gezamenlijk aanmeldprotocol. De uitkomsten worden verder gedeeld binnen het wettelijke Bestuurlijk Overleg Onderwijs en de bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden.

Het succes van beleidsmaatregelen is sterk afhankelijk van het draagvlak onder, en de medewerking van, schoolbesturen. De praktijk is vaak weerbarstig. Onderzoekers van het ROA constateren: ‘Opmerkelijk is dat scholen, schoolbesturen en ouders schoolsegregatie een zaak vinden die moet worden tegengegaan, omdat het een negatieve invloed heeft op gelijke verdeling van leerlingen, met bredere negatieve gevolgen. Toch kunnen veel beleidsoplossingen op weinig steun rekenen. Dit kan worden toegeschreven aan het gebrek aan overeenstemming over de oplossingen voor het probleem. De betrokken actoren hebben verschillende opvattingen over hoe schoolsegregatie moet worden opgelost.’

In één van de drie onderzoeken (onderzoek 2, door studenten van de Universiteit Leiden) werden zeven schoolleiders van basisscholen geïnterviewd met als hoofdvraag: Hoe kunnen Leidse schoolleiders in het primair onderwijs bijdragen aan het verminderen van segregatie op basisscholen in Leiden, zowel op individueel als gezamenlijk vlak?¹⁴ Uit dit onderzoek is gebleken dat schoolleiders zich ervan bewust zijn dat er sprake is van onderwijssegregatie in het

¹³ Lucassen, P., Onstenk, J., Peters, J., (2019) *Quick scan toelatingsbeleid funderend onderwijs* (G. Walraven, Red.) Landelijk Kenniscentrum Gemengde Scholen.

¹⁴ Heijnen, J., Nijhuijs, L., Gimbel, N., Elhachmi, S., & Woldringh, N. (2025). De aanpak van onderwijssegregatie: perspectieven van schoolleiders in het Leidse primair onderwijs.

Leidse primair onderwijs. Schoolleiders geven aan meer behoefte te hebben aan centrale aansturing vanuit de gemeente en het opstellen van gezamenlijke doelen en interventies, op initiatief van de gemeente. Uit landelijk onderzoek komt juist naar voren dat door de autonomie van scholen en schoolbesturen gemeenten geen doorvoeringsmacht hebben om maatregelen ter bestrijding van segregatie uit te voeren. Een gemeente heeft de instemming en bereidheid van alle betrokken partijen nodig om hun desegregatiedoelen te bereiken. Kortom: schoolbesturen en gemeenten moeten intensief samenwerken om gezamenlijke doelen vast te stellen en vervolgens beleidsmaatregelen te kiezen die goed passen bij die doelen. Hiervoor hebben schoolbestuur en gemeente elkaar nodig.

Mr. D. (Farhad) Sabet heeft eind 2024 een artikel gepubliceerd met als titel: Hoe bestrijden de G4 segregatie in het onderwijs?¹⁵ Als voorbeelden uit dit artikel zijn de gemeente Amsterdam en Rotterdam interessant om op in te gaan.

- De gemeente Amsterdam heeft het bestrijden van segregatie in het PO en VO al meer dan tien jaar hoog op de agenda staan en diverse maatregelen (waaronder een centraal loting- en matchingsbeleid en de brede brugklasbonus) genomen om deze segregatie proberen te verminderen. In de periode tussen schooljaar 2012/2013 en schooljaar 2024/2025 gaan er in Amsterdam steeds meer leerlingen naar gemengde scholen toe. Of dit het directe gevolg is van beleid is onduidelijk, maar de ontwikkeling is wel positief.
- De gemeente Rotterdam vaart een andere koers. Volgens de beleidsadviseurs van de gemeente Rotterdam is onderwijssegregatie verbonden met woonsegregatie, onderwijsvrijheid en de keuzevrijheid van ouders. Met name op de laatste twee thema's heeft het college weinig invloed. Het bestuur in Rotterdam heeft er daarom voor gekozen zich niet te richten op het verminderen van onderwijssegregatie, maar op het verbeteren van gelijke kansen. Het creëren van gelijke kansen is immers niet hetzelfde als het tegengaan van segregatie en levert andersoortige beleidsmaatregelen op.

3.1.4 Reflectie

Omdat er niet één oorzaak is voor onderwijssegregatie en het juist gaat om een combinatie van oorzaken zal naar alle waarschijnlijkheid ook alleen een combinatie van maatregelen kans van slagen maken om segregatie terug te dringen. Een succesvolle aanpak van onderwijssegregatie is volgens het Kenniscentrum Gemengde Scholen¹⁶ zowel op maat als samenhangend:

- Op maat wil zeggen dat de maatregelen aansluiten op wat een gemeente al doet, bijvoorbeeld op het gebied van kansengelijkheid, onderwijshuisvesting en, eventueel, woonsegregatie. Daarnaast moeten de maatregelen passen bij de gemeentelijke beleidsvisie op onderwijs.
- Bij een samenhangende aanpak zorg je ervoor dat genomen maatregelen elkaar versterken.

Wat kan Leiden leren van andere gemeenten?

De onderwijssegregatie is landelijk de afgelopen jaren niet gedaald. Ook in gemeenten die al langer bezig zijn met dit thema, zijn de resultaten op de mate van segregatie vaak beperkt. Het is een taai probleem dat echt een consistente lange adem vergt van gemeenten en meestal niet in één collegeperiode is op te lossen.¹⁷

¹⁵ Sabet, F. (2024, november). Hoe bestrijden de G4 segregatie in het onderwijs? *Nederlands tijdschrift voor onderwijsrecht – november 2024, nr. 3, p-7-25.*

¹⁶ Guido Walraven. (2020). GEMENGD NAAR SCHOOL. In *Een Uitgave van het Kenniscentrum Gemengde Scholen* [Book]. <https://www.gemengdescholen.nl>

¹⁷ Langendorff, N., & van der Velden, R. (2025). *Het bestrijden van schoolsegregatie: Een beleidsanalyse van gemeentelijke aanpak van onderwijssegregatie in het Nederlandse basisonderwijs.* ROA.

Veel gemeenten starten met het maken van gezamenlijk aanmeldbeleid waarbij alle scholen in de gemeente of regio afspraken maken dat zij volgens dezelfde wijze omgaan met aanmeldingen voor hun school, inclusief welke regels gelden voor toelating als er sprake is van overaanmelding bij een school. Hiermee worden in elk geval de onwettelijke vormen van vooraanmeldingen bestreden. Die afspraken geven alle ouders gelijke kansen tot toelating tot de school van hun keuze. Echter: er zijn tot nu toe geen voorbeelden te vinden waarbij een gezamenlijk aanmeldbeleid ook aantoonbaar kwantitatieve resultaten heeft opgeleverd in termen van reductie van segregatie in het onderwijs. De gemeenten Utrecht en Nijmegen hebben het tegengaan van onderwijssegregatie daarom ook niet (meer) als expliciete doelstelling van dit beleid opgenomen. Ook het stedelijke toelatingsbeleid in de gemeente Amsterdam in het primair onderwijs lijkt zich meer te richten op het bevorderen van gelijke toegang tot scholen dan op het verminderen van segregatie.

In het Bestuurlijk Overleg Onderwijs (voorzitter, wethouder Jermoumi) werd het onderwerp 'segregatie' geagendeerd. Gekozen werd om allereerst te werken aan het herijken en aanscherpen van het reeds bestaande aanmeldprotocol, de gezamenlijke afspraken van en met het Leidse onderwijsveld.

Om succesvol beleid te kunnen implementeren, moeten schoolbesturen en gemeenten intensief samenwerken om een gezamenlijke visie met beleidsdoelen vast te stellen en vervolgens beleidsmaatregelen te kiezen die goed passen bij die doelen. Daarbij is een eerste keuze: richten we ons primair op het verminderen van onderwijssegregatie of leggen we de focus vooral op het bevorderen van gelijke kansen voor leerlingen? Een discussiestuk vanuit de gemeente met een eerste aanzet tot een visie, zou het overleg hierover met de schoolbesturen kunnen faciliteren.

Vanuit duidelijke beleidsdoelstellingen (nadruk op gelijke kansen in plaats van tegengaan van segregatie) kunnen vervolgens gezamenlijk bijpassende maatregelen worden gekozen. Deze zouden ook op een Bestuurlijk Overleg Onderwijs kunnen worden geagendeerd.

Actie 3.2: Agenderen van institutionele oorzaken van kansengelijkheid in het onderwijssysteem

Er liggen verschillende institutionele oorzaken ten grondslag aan kansenongelijkheid. Hoewel deze brede maatschappelijke oorzaken lastig aan te pakken zijn in het uitvoeringsplan Leidse Gelijke Kansen Aanpak als actiepunt opgenomen dat Leiden werkt aan vernieuwende manieren om deze structurele oorzaken binnen het onderwijssysteem te laten zien aan een groot publiek en waar mogelijk te doorbreken. Hierbij is het kinderrechtenverdrag een belangrijk uitgangspunt en vindt de gemeente het belangrijk om de ervaringen van kinderen en jongeren centraal te stellen.

3.2.1 Doel

Het ophalen van informatie en verhalen en het geven van een gezicht en beeld aan oorzaken van kansenongelijkheid via verschillende inspanningen en initiatieven.

3.2.2 Inspanningen

Op verschillende manieren zijn ervaringsverhalen van leerlingen opgehaald en over het voetlicht gebracht: middels magazines, bijeenkomsten (*Halfway There*, Studio MOIO), symposium (Studio MOIO), theatervoorstellingen en audioportretten (PS|theater) en documentaire (Jan Stap). Hieronder staan de inspanningen kort op een rij:

PS|theater

Het stadsgezelschap van Leiden, PS|theater, is een stevig partner in de gelijke kansen-opgave. Kansengelijkheid is het thema waarop zij hun meerjarenplan schreven. Zij brengen verschillende verhalen en perspectieven rondom ongelijkheid in beeld. Er zijn verschillende voorstellingen geweest over ongelijkheid in het onderwijs. Deze voorstellingen hebben op allerlei plekken gespeeld, onder andere in het klaslokaal in het vmbo (Lammenschans). Op deze manier krijgen de thema's en institutionele oorzaken van kansenongelijkheid een gezicht, een verhaal. De voorstellingen zijn:

- [TWAALF](#) (over overgang van po naar vo voor kinderen in verschillende thuissituaties)
- [ZESTIEN](#) (over het vmbo, over ongelijke kansen en verwachtingen)
- [EENENTWINTIG](#) (over ongelijke kansen, studeren, welzijn, prestatiedruk)
- [MOED](#) (over een docent mbo 1 en ongelijkheid in het onderwijssysteem)
- Daarnaast is het levensgrote spel [WIJ ZIJN DE STAD](#) jaarlijks een aantal keer ingehuurd om te spelen in de openbare ruimte, intern en extern, zowel met raadsleden en wethouder als met leerkrachten, jongeren, ambtenaren en inwoners van de stad.

PS|theater heeft de artistieke leiding gekregen over de landelijke congres-dag die Leiden organiseerde als start van de Leidse Week van Gelijke Kansen. Op deze dag die we organiseerden samen met de Gelijke Kansen Alliantie (OCW) waren zo'n 500 professionals uit het hele land aanwezig. Op deze dag stonden verhalen van leerlingen centraal. Speciaal hiervoor verzamelde PS|theater verhalen van Leidse leerlingen via leerlingen en via professionals. Aan de hand van de audioportretten die PS|theater ontwikkelde werden deelnemers mee op reis genomen door Leiden. Het betreft 6 portretten over ongelijke kansen, zoals beleefd door leerlingen. Het [Leiden Education Fieldlab](#) (het LEF) heeft deze audioportretten nu ook breder beschikbaar gesteld via Radio LEF, zodat deze verhalen blijvend gebruikt kunnen worden voor iedereen die bezig is met kansenongelijkheid in het onderwijs. Vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak werd subsidie verleend (in 2025 en 2026) om deze verhalen op te halen, te maken en te delen.

Studio MOIO

Studio MOIO is een laboratorium voor maatschappelijke vernieuwing. Samen met jongeren houden zij zich bezig met vraagstukken als ouderenzorg, (jeugd)werkloosheid, vluchtelingenbeleid, jeugdzorg en schooluitval. Aan Studio MOIO is in 2025 en 2026 subsidie verleend voor de volgende opdracht: maak samen met de jongeren van MOIO inzichtelijk welke institutionele oorzaken van kansenongelijkheid zij tegenkomen. Zij hebben allerlei verschillende studentonderzoeken uitgevoerd en deze zijn bij elkaar gebracht in de [magazines 'Leerrechtambtenaar'](#). Deze term (Leerrechtambtenaar) hebben zij zelf bedacht, zij zien zichzelf als leerrechtambtenaren en bevragen het onderwijs vanuit het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind. Deze studentonderzoeken zijn ook elke 'Halfway there' gepresenteerd aan genodigden. Het kinderrechtenverdrag staat centraal bij alles wat MOIO doet.

Studio MOIO werd via subsidie ondersteund en gevraagd samen met jongeren een symposium te organiseren in de Leidse Week van Gelijke Kansen. Op dit symposium waren zo'n 100 professionals en jongeren aanwezig, overwegend uit Leiden.

Documentaires Jan Stap

Film is vaak overtuigender dan woorden. De [documentaires van Jan Stap](#) (leren in Leiden) worden veel gebruikt om ongelijkheid en ongelijke behoeften inzichtelijk te maken. Deze documentaires zijn bijvoorbeeld vertoond tijdens de Leidse Week van Gelijke Kansen in een bioscoop met een zaal vol jongeren, ouders en professionals. Ook hoogbegaafde jongeren hebben eigen behoeften. Dat kunnen ze in onze visie zelf het beste laten zien. Daarom hebben we een eenmalige subsidie (cofinanciering) verleend aan Jan Stap, documentairemaker. Hiermee gaat hij, samen met 10 hoogbegaafde jongeren die problemen hebben ervaren met hun hoogbegaafdheid in het onderwijs, een documentaire maken waarin ze hun verhaal vertellen, laten zien wat hoogbegaafdheid inhoudt, hoe het te herkennen is en hoe goed onderwijs voor hen wel mogelijk is.

De Sleutelplaats

Bij de [Sleutelplaats](#) draait het niet om het zichtbaar maken van ervaringsverhalen, maar om de focus op menswording, je mogen ontwikkelen op een manier die bij je past. Het betreft een nieuw initiatief, ontstaan vanuit een leerkracht en een ouder die tegen de grenzen van het systeem aanliepen. In het onderwijs- en zorgsysteem zijn er veel jongeren die op een andere manier leren en hierdoor vastlopen. De Sleutelplaats biedt jongeren een plek waar ze mogen en kunnen maken, met hun eigen interesses als uitgangspunt. Samen met vakmensen die als 'meesters' met de jongeren aan de slag gaan, ontwikkelen ze hun vaardigheden en talenten. Het is dus een creatief technische makersplek voor kinderen die iets anders nodig hebben. Vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak is dit initiatief financieel ondersteund in 2025 en 2026 (als cofinanciering) zodat het kon opstarten.

Dit initiatief is vooral bedoeld ter voorkoming van schooluitval, waarbij Sleutelplaats samen met het onderwijs kijkt wat er nodig is om een jong mens weer de zin om te ontwikkelen te leren. Maar scholen kunnen ook leerlingen doorverwijzen die al zijn uitgevallen, zodat zij als eerste weer naar de Sleutelplaats kunnen gaan (wel of niet in een combinatie met 'weer terug naar school'). De lessen die getrokken kunnen worden op het gebied van institutionele oorzaken van kansenongelijkheid, en wat dit betekent voor het reguliere onderwijs, worden de komende tijd op een rij gezet. Er is een werkgroep opgericht met betrokkenen (DaVinci Lammenschans en Jeugdteams Leidse regio zijn een constante factor binnen deze werkgroep. Werkend onderwijs leren is het uitgangspunt, casuïstiek staat centraal bij de interdisciplinaire werkgroep. Samen halen ze de ervaringsverhalen naar boven over daar waar het knelt in het systeem, voor leerling, ouder, leerkracht, school, of zorg- of ondersteuningspartij eromheen.

3.2.3 Opbrengsten

Op verschillende manieren en momenten werden door bovenstaande samenwerkingspartners en subsidierelaties relevante verhalen en ervaringen opgehaald en gedeeld in en met de stad. Het agenderen van knellende zaken die van invloed zijn op kansengelijkheid is een voortdurend proces.

In aanloop naar de Leidse Week van Gelijke Kansen werd nauw samengewerkt met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) die zelf het voortouw nam met een manifest kansengelijkheid. De Leidse ervaringen zijn hierin meegenomen en hebben centraal gestaan bij een bestuurlijke tafel tijdens het landelijke gelijke kansen-congres in Leiden. De VNG, het Samenwerkingsverband Kansengelijkheid en Burgerschapsonderwijs (SKB), de Gelijke Kansen Alliantie (GKA van het ministerie van OCW) en gemeente Leiden zorgden zo gezamenlijk voor het agenderen van knelpunten in het onderwijssysteem.

Gemeente Leiden heeft samen met de Gelijke Kansen Alliantie aan stadsgezelschap PS|theater opdracht verleend om voor de Leidse Week van Gelijke Kansen audioportretten te maken waarin de ervaringsverhalen centraal staan. Deze portretten werden als uitgangspunt genomen voor het landelijke gelijke kansen-congres waarbij deelnemers via audio aan de hand werden genomen en deze verhalen tot zich namen. Deze audiobeleving is verduurzaamd via Radio LEF: <https://www.leidenkennisstad.nl/hetlef/radio-lef/>.

3.2.4 Reflectie

Tot op heden zijn er losse opbrengsten maar werd nog geen overkoepelende analyse gedaan.

Uit de opgehaalde verhalen en ervaringen worden een aantal overkoepelende knelpunten zichtbaar, zoals bijvoorbeeld het denken in economisch rendement versus het denken in pedagogisch rendement en gelijke kansen (denk aan indeling van onderwijs, vroege selectie, klassengrootte, etc.). Ook de gevolgen van (perverse) financieringsprikkel en subsidietoekenningkaders worden als oorzaak van institutionele oorzaken van kansengelijkheid zichtbaar, waarbij de behoeften van het kind, de leerkracht of school ondergeschikt lijken. Ditzelfde geldt voor manier van organiseren van zorg en onderwijs, waarbij niet het kind maar de financiële opgave op de voorgrond staat. In de breedte komt terug dat ontschotten en integraal opgavegericht werken een positieve invloed heeft op het vergroten van gelijke kansen.

Tot eind 2026 wordt gewerkt aan het bij elkaar brengen van de vele afzonderlijke ervaringsverhalen en inzichten zodat deze worden omgezet tot een deelbaar product. De overkoepelende inzichten worden zowel lokaal als landelijk geagendeerd.

Actie 3.3: Kloof tussen leef- en systeemwereld verkleinen

De pilot 'Ambtenaar in de praktijk' is het derde en laatste project binnen de derde actielijn: het verkleinen van de kloof tussen leef- en systeemwereld (tussen beleid en praktijk).

Tijdens het schrijven van de Leidse Visie Gelijke Kansen, voorliggend aan de Leidse Gelijke Kansen Aanpak, werd vanuit de stad door partners meermaals aangegeven dat 'beleid vaak helemaal niet past bij de praktijk'. Men schetste een kloof tussen deze twee verschillende werelden. Landelijk komt het belang van ervaringskennis, en juist ook het opdoen van praktijkervaringen door ambtenaren steeds vaker op. In Amsterdam, Den Haag en Utrecht heeft men hier al ervaring mee. En bijvoorbeeld in Den Haag en Utrecht blijkt dat het opdoen van praktijkervaringen er onder andere voor zorgt dat beleid en praktijk elkaar makkelijker vinden en versterken.

Ook de gemeenteraad hecht waarde aan het overbruggen van de kloof tussen beleid en praktijk. Zo verzocht de raad op 6 juli 2023 het college via een motie (M23.0049 Ervaringskennis is van meerwaarde) ambtenaren te stimuleren om een dag(deel) mee te lopen met een organisatie op het gebied van armoede en schulden, om zo ervaringskennis op te doen. Het opdoen van ervaringskennis via praktijkervaringen levert een belangrijke bijdrage aan het 'verpersoonlijken' van beleid, één van de leidende principes van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak.

3.3.1 Doel

Het opzetten van een pilot waarbij ambtenaren tijdens werktijd gerichte praktijkervaring opdoen zodat beleid beter aansluit bij de praktijk (en de kloof tussen praktijk en beleid actief wordt verkleind). En, daarbij eventuele institutionele oorzaken van kansenongelijkheid uit eigen beleid te filteren, want ongelijkheid zit soms ingebakken in systemen. Werkelijke kansengelijkheid vraagt om het onderzoeken en veranderen van systemen en structuren die ongelijkheid veroorzaken.

3.3.2 Inspanningen

Het schooljaar 2025/2026 wordt gebruikt om vanuit de Leidse Gelijke Kansen Aanpak in de pilot kleinschalig te experimenteren met een beperkt aantal teams en afdelingen (3 teams vanuit 2 afdelingen) en een beperkt aantal externe organisaties. Twee teams die meedoen aan de pilot betreffen het team Onderwijs, en het team Werk en Inkomen vanuit BMO. Het derde team is het team 'Kennis en Internationalisering' vanuit de afdeling Vestigingsklimaat. Deelname aan de pilot is mogelijk voor beleidsmedewerkers, beleidsondersteuners en teamcoördinatoren.

In de zomer van 2026 vindt een eindevaluatie van de pilot plaats, qua resultaten en werkprocessen. Hierbij wordt onder andere gekeken naar welke afdelingen en teams in aanmerking zouden moeten komen voor deelname. Momenteel wordt gekeken of uitbreiding wenselijk is en hoe deze uitbreiding het beste vorm kan krijgen, waarbij meerdere scenario's mogelijk zijn.

De praktijkplekken

Er is verkend welke organisaties praktijkplekken zouden willen aanbieden. Dat heeft praktijkplekken opgeleverd bij een aantal basisscholen (via Stichting Iedereen een Meester), bij JES Rijnland, SOL, BuZz en Includio. JES Rijnland en SOL, BuZz en Includio hebben ook aangegeven bij welke activiteiten een ambtenaar zou kunnen meelopen. Bij de scholen is dit open gelaten. Elke deelnemende organisatie heeft een vast contactpersoon aangewezen om contact te houden met de gemeente over de pilot. In de tweede ronde, vanaf maart 2026, sluiten we ook voorscholen (via Stichting Peuterspeelzalen Leiden), mboRijnland en het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs aan als praktijkervaringpartners. Daarnaast

zullen ambtenaren van de beleidsafdeling Werk & Inkomen praktijkervaring gaan opdoen bij de uitvoeringsafdeling Werk & Inkomen binnen BMO.

De pilot werd in twee rondes opgedeeld. De 1e ronde startte in oktober van 2025 en de 2e ronde in februari 2026. Naar verwachting hebben aan het einde van deze pilotperiode in totaal 20 ambtenaren deelgenomen aan de pilot. In de praktijk betekent dit dat er 20x 32 uur praktijkervaring zal zijn opgedaan door ambtenaren onder werktijd.

Intervisie en leeropbrengsten

Het is de bedoeling dat de deelnemende ambtenaren via een begeleide intervisie de pilot afronden. Deze intervisie kan helpen om de ervaringen om te zetten in inzichten voor het eigen werk of dat van collega's binnen de gemeente. Aan het einde van de tweede ronde wordt een overkoepelende slotbijeenkomst georganiseerd met als doel om te leren hoe op basis van de opgedane ervaringen ongelijkheid uit gemeentelijk beleid kan worden verminderd. Hierbij wordt samengewerkt met Kennisstad en gebruik gemaakt van het Impactmodel van het *Leiden Education Fieldlab*.

3.3.3 Opbrengsten

Het aantal ambtenaren dat in februari 2026 nog bezig was met de 1e ronde van de pilot, was nog vrij beperkt: 8 personen. Hiervan zijn door een externe onderzoeker drie ambtenaren persoonlijk geïnterviewd over hun ervaringen, met als doel beeld te krijgen van de leerervaringen die men opdoet en tussentijds vast verbeteringen door te voeren in het werkproces. Ook heeft in januari 2026 een eerste gezamenlijke evaluatie plaatsgevonden met de betrokken ambtenaren en organisaties die praktijkplekken hebben verzorgd.

Uit zowel de interviews als de gezamenlijke evaluatie zijn verbeterpunten naar voren gekomen die vooral betrekking hebben op een strakkere organisatie en meer regie *voorafgaand aan de start van een praktijkplek*, bijvoorbeeld het belang van een goed leerdoel, een startgesprek, een taakomschrijving, heldere verwachtingen, goede afspraken over introductie op de werkplek etc. *Gedurende het traject* is contact nodig met de deelnemers vanuit een coördinator (check-ins) om de voortgang en doelen actief te bewaken en is het wenselijk dat ambtenaren een logboek gaan bijhouden om hun leerervaringen goed en consistent te vangen. Deze verbeterpunten zijn, waar mogelijk, direct geïmplementeerd om de tweede ronde beter te laten verlopen, met het doel om het leerproces te optimaliseren.

Ervaringen tot nu toe

De deelnemende ambtenaren die zijn geïnterviewd vinden het erg leuk en ook nuttig om in praktijk mee te kunnen lopen. Het geeft hen een goed beeld van het werk van professionals in de praktijk en de complexiteit waar zij mee te maken krijgen.

Beleidsmedewerker: "Ik vind mijn ervaring zeker nuttig. Het type ondersteuning dat de brugfunctionaris geeft is zoals ik het vooraf redelijk verwacht had. Wat wel nieuw voor me was is dat een brugfunctionaris soms te maken krijgt met hele complexe problematiek. Dat had ik van tevoren niet zo ingeschat. Als voorbeeld: Ik heb tijdens het meelopen op het spreekuur van de brugfunctionaris een Iraanse moeder gezien met een zoon op school. Die moeder had geen verblijfplaats, dus moeder en zoon zwierven samen van adres naar adres."

Eén van de doelen van de pilot is om ambtenaren een op maat gemaakte leer- en praktijkervaring te bieden die leidt tot het maken van passend(er) beleid. Beleid dat aansluit op de praktijk, waarin de praktijk (en inwoner) centraal staat. Op basis van drie interviews met pilotdeelnemers lijkt het erop dat de concrete vertaalslag van de praktijkervaring naar

verbeteringen in beleid niet altijd makkelijk te maken is, zeker als de praktijkplek niet iemands eigen beleidsterrein betreft. Wel wordt door partners benoemd dat het samenbrengen van beleid en praktijk helpend is voor de uitvoering.

Praktijkplekpartner: “Het helpt dat een ambtenaar hier komt en werelden verbindt. Het is heel helpend voor ons om onze uitvoering te kunnen verrijken met andere zaken die in Leiden gebeuren, zoals dat wij nu als buurtontmoetingsplek waar veel taal- en inburgeringsvraagstukken spelen, werden geïnformeerd over het expertisepunt nieuwkomers in het onderwijs. In de buurtontmoetingsplek wordt gewerkt aan taalontwikkeling. Als er dan elders (en heel vlakbij) al zoveel ervaring is dan is het natuurlijk zonde dat wij dat niet weten. Mooi om zo direct mogelijkheden te kunnen benutten.”

Er wordt gewerkt aan de eindbijeenkomst voor alle deelnemers waarbij de vertaalslag expliciet wordt gemaakt van ervaring in de praktijk naar uitwerking voor beleid. Impliciet is er veel ervaring opgedaan, in gesprek kunnen deze ervaringen worden omgezet naar handelingsperspectief voor gemeente Leiden.

Manager Kennisstad: “Een belangrijk inzicht dat ik gekregen heb is dat op een school waar veel kinderen een taalachterstand hebben, bijvoorbeeld doordat zij op latere leeftijd naar Nederland zijn gekomen of er thuis minder Nederlands wordt gesproken, dat dat veel druk legt op de docenten en dit doorwerkt in de schoolprestaties. Bij het afnemen van toetsen moet je daar dan goed naar kijken, omdat het vaak de vraag is: snapt een leerling, bijvoorbeeld bij rekenen, het rekenen zélf niet of snapt de leerling niet wat er gevraagd wordt omdat hij/zij het Nederlands onvoldoende machtig is? Dat is een enorme kunst voor leerkrachten om dat goed scherp te krijgen. En vervolgens viel me op wat er allemaal nodig is om het aanbod passend te maken voor die kinderen. De niveauverschillen binnen zo’n groep zijn heel groot. Dus het vraagt veel meer van zo’n leerkracht aan specifieke begeleiding om kinderen echt vooruit te helpen.”

Uit de interviews bleek dat er ook andere factoren te noemen zijn die de praktijkervaring sowieso waardevol kunnen maken: bijvoorbeeld laten zien aan professionals dat je als ambtenaar echt geïnteresseerd bent in de praktijk. Überhaupt kan een leerdoel zijn om een goed beeld te krijgen van een bepaalde praktijkplek en van de inwoners die daar gebruik van maken.

Beleidsmedewerker: “Heel eerlijk? Ik had geen idee. Ik wist het wel, maar ik realiseerde me het niet. Zelf voelen hoe het moet zijn om geen netwerk te hebben, om geen idee te hebben van de wereld om je heen. Deze inwoners hebben zoveel te bieden, zo slim, getalenteerd. Zo betrokken en sociaal. Maar toch vast blijven zitten omdat je nu eenmaal de weg niet kent. Je denkt, dat hebben we allemaal goed ingeregeld! Maar in de praktijk zie je dat het niet zo makkelijk is...”

3.3.4 Reflectie

De pilot en praktijkervaring blijkt tot zover kansrijk en wordt enthousiast ontvangen, zowel intern als extern door partners in de stad. De pilot zet aan tot leren, nodigt uit tot gesprek én tot een meer integrale blik op de eigen opdracht. De tweede ronde is per februari 2026 van start en momenteel wordt verkend binnen de afdelingen Beleid Maatschappelijke Ontwikkeling en Vestigingsklimaat op welke wijze de pilot kan worden verdiept en verbreed. Bij verdere voortzetting en uitbreiding van deze pilot speelt een capaciteitsvraagstuk. Er is capaciteit nodig op uitvoering en ondersteuning van uitvoering, wanneer het aantal deelnemers uitbreidt per ronde. Nu wordt dit uitgevoerd binnen de Leidse Gelijke Kansen Aanpak. Vanaf 2027 is hiervoor nog geen borging.

De eerste ronde maakte zichtbaar dat niet elke praktijkervaring zich leent voor een diepgaande leerervaring zoals beoogd. Een praktijkplek kent soms complexiteit (waarbij bijvoorbeeld de privacywet in de weg staat). Daarnaast is de ondersteuning in het onderwijs waardevol via Stichting Iedereen een Meester, echter is het concept van Stichting Iedereen een Meester niet één op één passend. De ambtenaren die praktijkervaring komen opdoen hebben daarbij een leervraag. Wanneer zij vervolgens een zeer afgebakende opdracht krijgen, zoals bijvoorbeeld alleen het wekelijks ondersteunen van leerlingen met leesbevordering op de computer, dan is die opdracht is wel ondersteunend voor de school en leerling, maar biedt de praktijkplek een te beperkte blik op de praktijk zelf.

Hoofdstuk 4 Reflectie en aanbevelingen

Naast de reflectie op de huidige stand van zaken per actielijn en bijbehorende inspanningen is het ook van belang om te reflecteren op doelgroep, doelen en de inhoud van activiteiten tot dusver. Deze reflectie levert ook aanbevelingen op richting de toekomst. De looptijd van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak eindigt eind 2026. De uitvoering van aanbevelingen reikt in sommige gevallen verder dan de huidige aanpak. Voor de periode vanaf 2027 is nadere besluitvorming door de raad nodig.

4.1 Reflectie algemeen

Reikwijdte

In de Leidse Visie Gelijke Kansen is opgenomen dat de aanpak zich richt op de doelgroep kinderen en jongeren tot 27 jaar *“vanwege de integrale keuze om ook armoede erbij te betrekken en de impact van de aanpak te vergroten, trekken we de doelgroep door tot kinderen en jongeren tot 27 jaar (en hun omgeving) in Leiden”*.

In deze rapportage wordt zichtbaar dat veel van de inzet tot op heden zich focust op het jonge kind. Veel gemeenten begrenzen hun gelijke kansen-agenda bij aanvang direct tot 18 jaar, aansluitend bij de duur van het funderend onderwijs. De aangebrachte focus op het jonge kind is in lijn met de wens van de bestuurders binnen de bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden. Het actieplan Kansrijk Onderwijs reikt tot en met 18 jaar, net als de Leidse Educatieve Agenda. De bestuurders wilden met focus op het jonge kind starten, om zo vroeg mogelijk zoveel mogelijk verschil te maken. Onderzoek toont aan dat de eerste levensjaren van groot belang zijn voor de ontwikkeling van kinderen en dat de verschillen in ontwikkeling tussen kinderen al op jonge leeftijd ontstaan. Om deze reden werd met de Leidse Gelijke Kansen Aanpak nauw aangesloten bij Gezonde Kansrijke Start (versterken eerste 1000 dagen van het kind).

Binnen Kansrijk Onderwijs Leiden werd de focus gelegd op het jonge kind, maar werd ook (althoewel minder stevig) ingezet op het vergroten van gelijke kansen voor jongeren. In de resterende looptijd van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak wordt meer aandacht gericht op inzet voor jongeren en jongvolwassenen.

Ambities

De drie actielijnen waren voor de afgelopen periode de juiste inspanningen en acties, zo geeft het brede (onderwijs)veld terug. Het brede (onderwijs)veld ondersteunt de inzet op de ingezette actielijnen, zo liet de bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden weten aan de raad via een ingezonden brief (bijlage 2). De bestuurlijke kerngroep is tevreden met de focus op het jonge kind en op basis van al het gedane voorwerk kan de focus nu wat breder worden verlegd.

De Leidse Gelijke Kansen Aanpak is echter ambitieus. Elke actielijn betreft drie grotere inspanningen waarbinnen ook weer losse acties werden benoemd. De inzet op gelijke kansen is breed maar ook versnipperd en raakt veel verschillende thema's en beleidsterreinen, naast een heel brede doelgroep (-9 maanden tot en met 27 jaar).

Integraal werken

Tot slot is voor een omvangrijk en taai vraagstuk als kansen(on)gelijkheid integraliteit in de organisatie van groot belang. Er zijn mooie resultaten behaald door samenwerkingen en door integraal te werken. Domeinoverstijgend en integraal werken met de stad, en het brede betrokken onderwijsveld is daarbij essentieel gebleken. Vanuit actielijn 2 is gewerkt aan de

vereenvoudiging van de governance structuur. Kansrijk Onderwijs ontstond in twee begeleide werksessies met 40+ bestuurders en professionals (uit het werkveld en betrokken ambtenaren gemeente Leiden), waarin de losse plannen zijn samengebracht in één gezamenlijk actieplan.

De hoeveelheid plannen en overlegtafels is teruggebracht en er is meer gezamenlijkheid ontstaan. Zowel op inhoud (plannen) als in taal (gezamenlijke visie). Deze nieuwe governance structuur, Kansrijk Onderwijs Leiden, waarin partijen vanuit kinderopvang, voorschool, onderwijs, ondersteuning, jeugd, cultuur en gezondheid bij elkaar komen, biedt kansen om domeinoverstijgend te werken aan het vergroten van gelijke kansen. Aandachtspunten hierbij zijn het in samenhang verstrekken van opdrachten in de stad (SSB, SWT, JT, onderwijs, brugfunctionarissen) aan partners, het nadrukkelijker (aantoonbaar expliciet) inbrengen van armoedebeleid, het samenbrengen van partners met gezamenlijke doelen, het doorontwikkelen van de werkgroepen (verbreden van deelnemers, zoeken van 'verbinders' in organisaties).

4.2 Aanbevelingen algemeen

Reikwijdte

De reikwijdte van de aanpak is breed (-9 maanden tot 27 jaar). In de aanpak heeft in overleg met het onderwijsveld (bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden) de nadruk gelegen op 'het jonge kind' (t/m 12 jaar). Zo vroeg mogelijk een zo groot mogelijk verschil maken, was de inzet. De komende periode vergt de doelgroep 12-18 jaar meer aandacht.

Tot nu toe is inzichtelijk geworden hoe omvangrijk het vraagstuk van gelijke kansen is, waardoor verdere afbakening van het vraagstuk, bijvoorbeeld door de reikwijdte te verleggen in lijn met het actieplan Kansrijk Onderwijs Leiden (tot en met 18 jaar). Op dit moment is geen zicht op een vervolg van de huidige aanpak. Mocht deze inzet worden voortgezet dan stelt het college voor de doelgroep van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak te herzien van, tot en met 27 jaar, naar tot en met 18 jaar. Deze afbakening sluit aan bij de structuur van het funderend onderwijs.

SMART doelen en indicatoren

Over het algemeen valt het aan te bevelen om focus aan te brengen. De ambities en reikwijdte van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak zijn groot, echter deze komen niet tot uiting in de reguliere stukken van de P&C cyclus. Het formuleren van bijbehorende indicatoren en SMART-doelstellingen per actielijn zouden meer kwantitatieve data opleveren over de resultaten van de aanpak, zoals het aantal doorverwijzingen en toeleiding door de brugfunctionaris. Op basis van het huidige uitvoeringsplan kunnen opbrengsten alleen kwalitatief teruggekoppeld worden. Overigens wordt gewerkt aan bijvoorbeeld kwantitatieve monitoring door brugfunctionarissen.

Verschillende acties die werden opgestart binnen de Leidse Gelijke Kansen Aanpak worden in de lijn (bij onderwijs- en/of armoedebeleid) geborgd en uitgevoerd. Op deze manier creëren we focus en ruimte bij een mogelijk vervolg van de aanpak.

Verbreding opgavegericht werken

De integrale aanpak kan op den duur mogelijk worden verbreed met een aanpalend beleidsterrein. Vanuit vele verschillende beleidsterreinen wordt, al dan niet met gerichte inzet, gewerkt aan kansengelijkheid. Een afbakening van de doelgroep (tot en met 18 jaar) biedt de mogelijkheid om de agenda thematisch te verbreden met aanvullende beleidsthema's.

Tijdens de looptijd van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak is het belang van opgavegericht, programmatisch en integraal werken steeds opnieuw zichtbaar geworden. Gelijke kansen creëer je samen, nooit alleen. Verschillende partijen in de stad en gemeente werken daarom

aan het verbeteren van de samenwerking en het verstevigen van een brede pedagogische basis voor de Leidse jeugd. Om samen opgavegericht te werken is het helpend om professionals en organisaties in de stad te ondersteunen door verstrekte opdrachten (vanuit gemeente Leiden) met elkaar in lijn te brengen. Dit is niet van de ene op de andere dag gedaan. Gemeente Leiden kan in de komende periode (tot en met 2026) verkennen welke verstrekte opdrachten in de stad bijdragen aan de totstandkoming van een brede pedagogische basis voor de Leidse jeugd en deze opdrachten herijken zodat de rollen en taken van organisaties en professionals in de stad elkaar versterken (maar niet overlappen of zelfs tegenwerken).

Verankering van kansengelijkheid binnen integraal beleid

De gelijke kansen aanpak raakt diverse beleidsterreinen, zoals onderwijs, jeugd(hulp), welzijn, armoede en veiligheid. Een integrale benadering biedt waardevolle mogelijkheden om beleid en uitvoering beter op elkaar af te stemmen en de brede pedagogische basis te versterken, zodat de ambitie van gelijke kansen voor alle Leidse kinderen en jongeren optimaal wordt ondersteund. Binnen de Leidse Gelijke Kansen Aanpak werd duidelijk wat het effect is van een integrale aanpak en samenwerkingsstructuur, zoals bij Kansrijk Onderwijs Leiden.

De actualisatie van de Visie Sociaal Domein en de Hervormingsagenda Jeugd bieden een kans om kansengelijkheid gemeentebreed te verankeren. Door deze kaders te benutten ontstaat een gemeenschappelijk referentiekader voor alle betrokken afdelingen en partners, waardoor interventies elkaar versterken en doelstellingen samenhangend worden gerealiseerd. Opgavegericht werken versterkt daarnaast de samenwerking tussen organisaties, door doelgroepen, middelen en interventies gezamenlijk als vertrekpunt te nemen.

Project, programma of programmatisch werken

Bij een eventuele voortzetting van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak is het belangrijk om aan de voorkant expliciet te bepalen welke status de aanpak krijgt: project, programma, programmatisch werken of projectmatig werken. De huidige aanpak ontwikkelde zich gaandeweg van een project naar een programmatische werkwijze. Een duidelijke positionering vooraf helpt om de opgave goed te organiseren, passende sturing te regelen en randvoorwaarden zoals capaciteit en governance borgen.

4.3 Aanbevelingen voortkomend uit actielijn 1

1.1 Inzetten van brugfunctionarissen in het primair onderwijs

De opbrengsten geven handvatten voor het versterken van de inzet van brugfunctionarissen en leveren de volgende aanbevelingen op:

- Borgen en verduurzamen van de continuïteit van inzet door brugfunctionarissen.
- In de ontwikkelgroep doorwerken aan de twee ingezette ontwikkellijnen:
 - o De eerste ontwikkellijn betreft het verbreden van de inzet van brugfunctionarissen naar de voorschool. Gemeente voert regie en voert de verkenning uit in nauwe samenwerking met de voorschoolse partners, CJG/JGZ en JES Rijnland.
 - o De tweede ontwikkellijn betreft het verbeteren van onderlinge samenwerking tussen partijen in de ontwikkelgroep als het gaat om het werk van de brugfunctionarissen, bijvoorbeeld door gezamenlijke scholing te organiseren en gedeelde taal te ontwikkelen.

Beide ontwikkellijnen, zowel een eventuele uitbreiding naar de voorschool als meer investeren in onderlinge samenwerking, kunnen op breed draagvlak rekenen bij de partijen uit de ontwikkelgroep.

- Samen met onderwijsbestuurders en projectleider 'Inbedding Leidse brugfunctionaris' verkennen van mogelijkheden om ongelijk te investeren van uren en inzet van de fte's brugfunctionarissen bij de betrokken scholen. Op die manier kan gekeken worden hoe voldaan kan worden aan de wens voor meer uren op die scholen waar dit nodig is.
- Vanuit het armoedebeleid verkennen of het maatwerkbudget breder kan worden ingezet in de stad. De brugfunctionarissen in die verkenning als partij meenemen.

1.2 Het Leidse onderwijsaanbod kenbaar maken bij alle Leidse inwoners

De opbrengsten leveren de volgende aanbevelingen op:

- Gedurende de resterende looptijd van de aanpak verdere prioriteit te geven aan inzet om het Leidse onderwijsaanbod kenbaar te maken bij alle Leidse inwoners en oog te houden voor meertaligheid. Denk aan het in samenwerking met de schoolbesturen ontwikkelen van één centraal informatiepunt waar informatie te vinden is over het Nederlands onderwijssysteem, alle Leidse onderwijstypen, het aanmeldproces en open dagen.
- Ook is gebleken dat statushouders en nieuwkomers behoefte hebben aan informatie over het Nederlandse onderwijssysteem. Dit wordt meegenomen in de animatievideo echter aparte inzet op het voorlichten van statushouders en nieuwkomers past niet binnen de reikwijdte van de Leidse Gelijke Kansen Aanpak.
- De Rijksfinanciering (lumpsum) van scholen (po en vo) is gebaseerd op leerlingaantallen. Dit levert een perverse prikkel op die zorgt voor onderlinge concurrentie tussen de scholen. Dit is ook te zien op open dagen. Een aanbeveling voor de toekomst is om één kalender met open dagen te maken in overleg met de schoolbesturen, denk aan één gezamenlijke open dag, of per wijk. Hierdoor is voor alle ouders duidelijk wanneer zij scholen kunnen bezoeken. Hierbij is van belang dat ook anderstaligen ouders uit de voeten kunnen op een open dag. Een aanvullende aanbeveling is het inzetten van tolken op open dagen.

1.3 Kinderen en jongeren nieuwe ervaringen laten opdoen (sociaal kapitaal vergroten)

De opbrengsten leveren de volgende aanbevelingen op:

- Vervolg geven aan de Leidse Meidentop om het sociaal van kapitaal van jonge meiden te vergroten.
- Na te denken over manieren om deze inzet te verduurzamen. Hoe zorgen we voor een duurzame verandering in plaats van een dagprogramma? In het projectteam is gesproken over een lessenserie waarmee leerkrachten gedurende het groep 8 leerjaar aandacht kunnen besteden aan het vraagstuk. Eerst zal onderzocht moeten worden of hier al goede voorbeelden van zijn. Ook kan toeleiding naar het aanbod een centralere plek krijgen op de Meidentop, bijvoorbeeld naar het naschools aanbod of via het programma KANS waarin leerlingen gekoppeld worden aan een mentor die je begeleidt bij de overstap naar de middelbare school.
- Gedurende de resterende looptijd verdere prioriteit te geven aan uitvoering van het verzamelen en communiceren van goede voorbeelden en het beschikbaar maken van bestaand aanbod op dit gebied.

4.4 Aanbevelingen voortkomend uit actielijn 2

2.1 In kaart brengen wat Leiden te bieden heeft op het gebied van onderwijs en armoede

De opbrengsten leveren de volgende aanbevelingen op:

- Zorg blijven dragen voor het inzichtelijk maken van de inzet op gelijke kansen in de stad, zowel vanuit onderwijs- als armoedebeleid. Professionals benoemen dat zij zich gesterkte voelen in de opgave, maar geven ook aan dat we er nog niet zijn.
- Voortzetting van het platform onderwijsindeleidseregio.nl en specifiek <https://gelijkekansenleiden.nl/>. Professionals weten in toenemende mate hun weg hiernaartoe te vinden.
- Voortzetting van social media, het LinkedIn-account groeit dagelijks. De korte lijnen worden via dit platform alleen maar korter.
- De nadruk heeft tot op heden erg gelegen op het in kaart brengen van wat Leiden te bieden heeft rondom het jonge kind (tot en met 12 jaar) (producten zijn bijvoorbeeld de infographic kindreis 0-6 jaar over toeleiding naar de voorschool, brochure De brugfunctionaris in Leiden, Actieplan Kansrijk Onderwijs (tot 18 jaar maar met focus op tot en met 12 in de eerste twee jaar van Kansrijk Onderwijs Leiden). Bij een eventueel vervolg van de aanpak expliciet verbreden van aandacht naar jongeren.

2.2 Ontmoeting en verbinding van professionals faciliteren

De opbrengsten leveren de volgende aanbevelingen op:

- Voortzetting en doorontwikkeling van de governance structuur Kansrijk Onderwijs Leiden waarbinnen samenhang wordt aangebracht, zowel inhoudelijk als organisatorisch (overlegtafels).
- Voortzetting en doorontwikkeling (en verbreding) van de werkgroepenochtenden Kansrijk Onderwijs waar interdisciplinaire en integrale samenwerking centraal staat.
- Ontmoeting verder faciliteren en stimuleren tussen partners armoedebeleid en onderwijs. De korte lijnen verder verstevigen.
- Voortzetting organisatie Leidse Week van Gelijke Kansen. Binnen de bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden wordt deze week gezien als invloedrijk. Het is een gedragen begrip en sterk moment om de landelijke week van gelijke kansen jaarlijks onder de aandacht te brengen.
- Hierin in vervolg expliciete nadruk op de integrale opgave (armoede en onderwijs).

2.3 Samenhang aanbrengen in de gelijke kansen-opgave onderwijs/armoede tot 27 jaar

De opbrengsten leveren de volgende aanbevelingen op:

- Verstevigen integrale aanpak armoede en onderwijs, steviger verankeren van armoedebeleid aan actieplan Kansrijk Onderwijs Leiden.
- Hierin meer aandacht en nadruk leggen op de overgangen die jongeren tot 18 jaar meemaken. De combinatie met onderwijs wordt nog niet automatisch gemaakt en juist die vindplek is een sterke uitwerking van deze integrale opdracht.

4.5 Aanbevelingen voortkomend uit actielijn 3

3.1 Onderzoek naar segregatie in het Leidse onderwijs

De opbrengsten leveren de volgende aanbevelingen op:

- Om succesvol beleid te kunnen implementeren, moeten schoolbesturen en gemeenten intensief samenwerken om een gezamenlijke visie met beleidsdoelen vast te stellen en vervolgens beleidsmaatregelen te kiezen die goed passen bij die doelen. Daarbij is een eerste keuze: richten we ons primair op het verminderen van onderwijssegregatie of leggen we de focus vooral op het bevorderen van gelijke kansen voor leerlingen?
- Het kan aanvullend zinvol zijn om eerst te weten wat er bekend is over de effectiviteit van de maatregelen zoals benoemd in het gedane onderzoek door de externe onderzoeker, uitgevoerd voor deze evaluatie, en onder welke voorwaarden de

maatregelen optimaal kunnen werken. Deze kennis kan op een rij worden gezet door middel van literatuuronderzoek. De uitkomsten hiervan kunnen worden besproken met de schoolbesturen. Op die manier hoef je als gemeente niet zelf het wiel uit te vinden en maak je gebruik van kennis die elders al aanwezig is. Bovendien kan een dergelijk overzicht helpen om alle betrokken actoren op hetzelfde kennisniveau te brengen, waardoor het waarschijnlijk makkelijker is om overeenstemming te bereiken over geschikte interventies.

- Een succesvolle aanpak van onderwijssegregatie is volgens het *Kenniscentrum Gemengde Scholen* zowel op maat als samenhangend. Bepaalde maatregelen zouden goed kunnen passen of mogelijk zijn bij de ene school of wijk, maar niet bij een andere school of wijk. Dit vergt dus naast gedegen onderzoek ook maatwerk.
- Als er gekozen wordt voor een focus op vermindering van onderwijssegregatie, is het zinvol om voorafgaand aan deze keuze een overzicht te laten maken van de feiten qua onderwijssegregatie in Leiden op de scholen en per wijk. Waar doen zich de grootste problemen voor qua segregatie. Idealiter start een gemeente een segregatiemonitor op, zodat deze feiten duidelijk worden en ook de ontwikkelingen in de tijd kunnen worden gevolgd.

3.2 Agenderen van institutionele oorzaken van kansenongelijkheid in het onderwijssysteem

De opbrengsten leveren de volgende aanbevelingen op:

- Analyse van opbrengsten tot zover en doorontwikkelen tot deelbare producten (artikel, podcast, etc.) om vervolgens actief te delen met gremia, zoals VNG, landelijke politiek, etc.
- Verkenning van mogelijkheden op basis van de gedane analyse en koppeling met het Leidse via bijvoorbeeld Kansrijk Onderwijs Leiden en de Leidse onderwijsinnovatiesubsidie.

3.3 Ophalen van ervaringskennis en kloof tussen leefwereld, praktijk en beleid verkleinen

De opbrengsten leveren de volgende aanbevelingen op:

- Voortzetting van de pilot om deze verder te ontwikkelen en aan te scherpen (bijv. Voor vervolg in overleg met de betrokken praktijkpartners kritisch kijken naar voorwaarde voor geschikte praktijkplek en mogelijkheden tot leren, aansluiten van meerdere partners en praktijkplekken, etc.).
- Focus op 'werken van buiten naar binnen', onder andere bij betrokken beleidsterreinen proactief sturen op betrekken doelgroep(en), belang van participatie en ervaringskenners bij te maken beleid en beleidsevaluaties.
- Verbreden binnen gemeente Leiden om de specifieke ervaringskennis en lessen te verankeren in Leids beleid, met verbreding binnen gehele gemeente Leiden (alle ambtenaren) als stip op de horizon.

Hoofdstuk 5 Realisatie middelen Leidse Gelijke Kansen Aanpak

De Leidse Gelijke Kansen Aanpak (LGKA) werd in 2024 als driejarig project gestart. Via het beleidsakkoord werd eenmalig €300.000 beschikbaar gesteld voor het werken aan kansengelijkheid.

Na vaststelling van het uitvoeringsplan Leidse Gelijke Kansen Aanpak werd voor een periode van drie jaar, jaarlijks €500.000 beschikbaar gesteld. Daarmee is voor de looptijd van drie jaar in totaal €1.800.000 beschikbaar. De realisatie loopt op schema. De middelen zijn beschikbaar tot en met december 2026.

Realisatie 2024 en 2025			
	2024	2025	Totaal
Actielijn 1			
Brugfunctionaris ¹⁸ (subsidie + projectleiding + scholing + intervisie)	€ 210.000	€ 254.000	€ 464.000
Leidse Meidentop	€ -	€ 8.000	€ 8.000
Overig actielijn 1	€ 7.000	€ 3.000	€ 10.000
Actielijn 2			
Leidse Week van GK	€ -	€ 77.000	€ 77.000
Overig actielijn 2	€ 8.000	€ 66.000	€ 74.000
Actielijn 3			
PS Theater	€ -	€ 19.000	€ 19.000
Jan Stap	€ -	€ 12.000	€ 12.000
Studio MOIO	€ -	€ 10.000	€ 10.000
Overig actielijn 3	€ -	€ 1.000	€ 1.000
Overige kosten uitvoering			
Projectorganisatie	€ 149.000	€ 222.000	€ 371.000
Communicatie (ontwerp + drukkosten)	€ 13.000	€ 6.000	€ 19.000
Totaal	€ 387.000	€ 678.000	€ 1.065.000

¹⁸ Bedragen voor inzet brugfunctionaris zijn lager in 2024 en 2025 in verband met NPO-middelen die hiervoor gedeeltelijk konden worden ingezet. Zonder NPO-middelen bedraagt de inzet brugfunctionaris €320.000 (excl. projectleiding, scholing en intervisie).

Bijlage 1 Verantwoording wijze van evaluatie

Evaluatie actielijn 1.1: inzet brugfunctionarissen

Deze evaluatie is uitgevoerd door middel van interviews met partijen die samenwerken met de brugfunctionarissen, een vragenlijst onder schoolleiders en een groepsgesprek met brugfunctionarissen. Verder zijn persoonlijke interviews gehouden met de deelnemende organisaties aan de ontwikkelgroep¹⁹:

- JES Rijnland: domeincoördinator en de oud-projectleider van de brugfunctionarissen
- Schoolbesturen SCOL en PROO: beleidsadviseurs
- Sociaal Wijkteam Leiden: directeur
- Jeugdteams Leidse Regio: manager
- GGD/JGZ: regiomanager JGZ Leiden en staf- en jeugdverpleegkundige
- SOL: programmacoördinator en Spin in 't Web
- Gemeente Leiden, afdeling onderwijs: beleidsadviseur Onderwijs

Andere activiteiten waarmee input is verzameld, waren:

- Er heeft in januari 2026 een groepsgesprek plaatsgevonden met 5 brugfunctionarissen.
- De schoolbesturen SCOL en PROO hebben, op verzoek van de gemeente, een korte vragenlijst uitgestuurd aan de schoolleiders van al hun scholen met een brugfunctionaris. Deze vragenlijst is ingevuld door 11 schoolleiders (die in totaal werkzaam zijn op 12 van de 13 scholen die vallen onder SCOL of PROO). Dit is dus een zeer goede respons.

Enkele aanvullende vragen zijn gesteld aan de gemeentelijk beleidsadviseur Jeugd/Kansrijke Start en aan de gemeentelijk beleidsmedewerker Armoede. Verschillende betrokken partijen werden individueel of in groepsverband geïnterviewd over de Leidse Gelijke Kansen Aanpak en specifieke onderdelen per actielijn:

- Projectteamlid Meidentop, Programmacoördinator WeekendKlas, Ontdekweken en Huiswerkkamer bij JES Rijnland over het vergroten van sociaal kapitaal en informatievoorziening onderwijsaanbod.
- Projectteamlid Meidentop, groep 8 leerkracht primair onderwijs over vergroten sociaal kapitaal en informatievoorziening onderwijsaanbod.
- Voorzitter CvB SCOL, voorzitter bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden over de bestuurlijke kracht en samenhang van Kansrijk Onderwijs Leiden.
- Intern begeleider SCOL, programmamanager Kansrijk Onderwijs Leiden over Kansrijk Onderwijs Leiden en de betekenis voor professionals in de stad.
- Er heeft een evaluatiemoment plaatsgevonden tijdens een Kansrijk Onderwijs Leiden werkgroepenoctend in het LEF (plusminus 40 professionals).
- Directeur Education Warehouse over de waarde van onderwijsindeidseregio.nl als platform voor het in kaart brengen van wat Leiden te bieden heeft op het gebied van onderwijs, armoede en gelijke kansen.
- Coördinator kenniscentrum Gemengde Scholen heeft meegelezen en de externe onderzoeker van feedback voorzien op de literatuur rondom tegengaan segregatie.
- Beleidsmedewerkers die deelnamen aan de pilot Ambtenaar in de Praktijk over hun ervaringen binnen de pilot.
- Gemeente Leiden, afdeling vestigingsklimaat: beleidsadviseur onderwijsinnovatie is geïnterviewd over de inzet van Studio MOIO plus het recombineren.

¹⁹ Bij de start van de brugfunctionarissen is op initiatief van de gemeente een ontwikkelgroep 'inbedding Leidse brugfunctionarissen' in het leven geroepen. In deze ontwikkelgroep zitten de organisaties die vanuit verschillende expertises te maken hebben met de brugfunctionaris.

Bijlage 2 Brief Bestuurlijke Kerngroep

Bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden
secretariaat.cvb@scoleiden.nl

Aan:
Gemeenteraad Leiden
T.a.v. de fractievoorzitters
Per e-mail verstuurd aan: griffie@leiden.nl

Leiden, 30 juni 2025

Betreft: Gelijke kansen als structureel onderdeel van uw verkiezingsprogramma

Geachte fractievoorzitter,

De Leidse aanpak voor kansengelijkheid is uniek. In geen andere stad werken zoveel organisaties die met kinderen en jongeren werken – onderwijs, kinderopvang, zorg, welzijn, cultuur, sport, gemeente en meer – zo intensief samen aan één gezamenlijke ambitie: gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren in Leiden.

Namens de bestuurlijke kerngroep *Kansrijk Onderwijs Leiden* nodigen wij u uit om deze gezamenlijke koers een vaste plek te geven in uw verkiezingsprogramma. Wij vragen u om ook de komende jaren structureel te blijven investeren in het programma *Leidse Gelijke Kansen Aanpak* en in samenhang daarmee, in effectief armoedebeleid.

De afgelopen jaren hebben we veel opgebouwd:

- Het programma *Leiden aan Zet* gaf ons een gedragen en onderbouwde koers met focus op thema's als voor- en vroegschoolse educatie, armoedebestrijding, talentontwikkeling, ouderbetrokkenheid, meertaligheid en warme overgangen in het onderwijs.
- In het *Actieplan Kansrijk Onderwijs Leiden* bundelden we de krachten en werken alle betrokkenen samen in interdisciplinaire werkgroepen aan concrete acties voor een stevige ontwikkellijn van 0 tot 18 jaar. Hierin komen de ambities uit *Leiden aan Zet*, de *Leidse Educatieve Agenda* én het *Onderwijskansenbeleid* bij elkaar. Hierin investeren wij allemaal.
- Via een academische werkplaats, een professionele leerlijn (professionaliseringsbijeenkomsten?) en monitoring bouwen we aan een lerend netwerk dat inzicht geeft in wat werkt.

De inzet loont. Steeds meer kinderen in Leiden worden op tijd gezien, ondersteund en gestimuleerd – thuis, op school én in de wijk. Maar kansengelijkheid vraagt een lange adem. Het vraagt om continuïteit in beleid én meerjarenfinanciering. Losse projectsubsidies, zoals vanuit het Rijk, geven onvoldoende houvast om structureel verschil te maken.

Wij vragen u daarom om:

1. De *Leidse Gelijke Kansen Aanpak* expliciet op te nemen in uw verkiezingsprogramma.
2. Kansengelijkheid als fundament te verankeren in het sociaal beleid van de gemeente.
3. Door te gaan met het inhoudelijk verbinden van het armoedebeleid en het Onderwijskansenbeleid tot een stevige doorgaande ontwikkellijn, en hierbij het jeugdbeleid actief in die lijn te betrekken.
4. Te blijven investeren in de samenwerking tussen alle ketenpartners in de stad zoals binnen *Kansrijk Onderwijs Leiden*. Het werkt, we moeten dit samen (blijven) doen.

Wij gaan graag met u in gesprek over hoe we samen kunnen zorgen dat kinderen en jongeren in Leiden, ongeacht achtergrond of omstandigheden, een eerlijke kans krijgen om hun potentieel te ontwikkelen.

Met vriendelijke groet,
Namens de bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden,

Harry van Alphen
Voorzitter bestuurlijke kerngroep Kansrijk Onderwijs Leiden
Voorzitter College van Bestuur Stichting Confessioneel Onderwijs Leiden

Medeondertekend door:

- Annick Dezitter – rector-bestuurder, Scholengroep Leonardo da Vinci Leiden
- Wessel de Jager – Regiomanager Jeugdgezondheidszorg Leiden e.o., GGD Hollands Midden
- Brian Groot – Directeur-bestuurder, Haanstraschool Leiden
- Johan Vriesema – Directeur-bestuurder, FloreoKids
- Paul Dirkse – Bestuurder, PROO
- Renate de Vries – Voorzitter College van Bestuur, Stedelijk Gymnasium Leiden
- Margot Nicolaes – Directeur-bestuurder, BplusC
- Vivian Tevreden – Directeur-bestuurder, PPO regio Leiden
- Monique Vreeburg – Directeur-bestuurder, SPL Peuterspeelzalen Leiden e.o.
- Janneke van Lummel – Operationeel Manager. Partou kinderopvang
- Anna van den Boogaard – Directeur-bestuurder, JES Rijnland
- Annemarije van Overschot – Directeur-bestuurder, Stichting Jeugdteams Leidse Regio

Leiden